БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! 46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 56 (11960) | 1969 оной мартын 7, пятница | Сэн 2 мүнгэн

…ОН ХАРЮУСАЛГАТАЙ …ДЭЛМЭРИИН УРДА ТЭЭ

Н. МЕДВЕДЕВ,
КПСС-эй обкомой секретарь

…ХЫДАМНАЙ …салгатай хү… — хабарай … дүтэлжэ… …ай үдэр — жэл тэжээлгэ» гэжэ зон лэ… Манай республикын таряашад, меха… …нэ үгын айхабтар сэсэн мэргэн байһаниие …дэрэһээ һайн мэдэхэ болонхой. …шье үндэр баян ургасын үндэһэ һуури …, мүн энээнһээ малай гүүртэ, фермэ … ажал баһал нилээд дулдыдадаг байна. …рай тарилгын хэр зэргэ амжалтатай һай… …шадаһанһаамнайл ажахы бүхэндэ, ай… республика дотор бүхы түсэб, уялгануу… …тэ сум дулдыдаха бшуу.

…, сабшалан дээрэхи хабарай хүдэлмэ… байхада, колхоз, совхозуудаймнай ажал… …жэлэй дүн согсолжо байна. Хэгдэһэн … Эхэ ороной амбаарта 105,2 мянган … оруулагдажа, гүрэнэй түсэб, даабари …улэн дүүргэгдэө. Зэдын, Мухар-Шэбэ… Сэлэнгын, Улаан-Үдын, Хяагтын, Ка… …байкалиин болон бусад аймагууд гүрэн… худалдаа, тушаагаа. Республикын ажа… хартаабха худалдаха түсэбөө 10,5 мян… …уулэн дүүргэө.

…дэ малда үбһэ тэжээлшье ехээр абтаал. … дээрэһээ бүхыдөө 296.910 тонно үб… …тэхэ гү, али урзанданайхида орходоо … тонноор ехэ үбһэн бэлэдхэгдээ. Шэмэтэ …хиһаа 17 процентээр ехэ болоо. Нии… малые үбһэ тэжээлээр бардам хүрэхөөр … Сэлэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй аймагууд һайн үрэ дүн туйлаа. Имагтал … шэбэгээр бэлэдхэгдэһэнэй ашаар лэ, … шэмэрүүн хүйтэн үбэлжэлгые мүү … байна гэжэ хэлэхэдэ болохо.

…та бүхыдөө абтаһан ороохо тарьянай, үб… …лон бусад ургамалнуудай ургасын хэм… … ЦК-гай мартын (1965 он), октябриин …нумүүдэй шиидхэбэриин эрилтэдэ үшөөл … Республикын колхоз, совхозуудта бии …жошье гүйсэдөөр хэрэглэгдэнэ гэхын …яа трактор, машинануудые бүтээсэ …лаха хэрэгтэ бии байһан ехэ дутагдал… …һаае зобооно. Олонхи ажахынуудта …һала олон боложо байбашье, тэдэнэй … бүхэндэ хэһэн хүдэлмэриинь бүтээсын … байһан ушарые хэрэгсээнгүй үнгэр… Зарим колхоз, совхозуудта трактораар … тааралжатай хаһа саг соогоо бүтээгдэ… …а сэбэр наар, намарай наар хахалха шэ… …рилхэ түсэб дүүргэгдэнэгүй.

…рилгын хүдэлмэриин эхилтэр эдэ барим… …ы талаһаань шэнжэлхэ, зохихо хэмжээ … Мүн ажахы бүхэнэй хабарайнгаа та… …рэгэ бэлдэжэ байһые нарииннаар шалгаха … коммунистнууд, комсомолшууд болон …нигууд, совхозой хүдэлмэришэд, мэр… …хабаадуулха шухала. Хабарай тарил… …э механизатор, таряашан, луговод, мэр… …ын хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй харюусаха … …гуулха ёһотой.

…най шэнжэ дээрэһээ харахада, энэ айхаб… хүйтэн үбэлжэлгын һүүлээр Байгал ша… …ог үнөөхи ган гасуур мүнөө ерэхэ хабар… …хёолдожо магад. Тиимэһээ сагай ула… …шоор хүндэ байдал тохёолдуулаа һаань, …дэлтэй байха, колхоз, совхозуудай та… …нууд өөһэдынгөө эмхитэй һайн, габша… …лалар энээниие дабажа гарахаар бэлэн … Тарьялан, сабшалангай ургаса дээшэ… …а хэмжээнүүдые мүнөөнһөө хараалжа, … тарья, бусад ургамалнуудые, мүн мал …дуктнуудые ехээр үйлэдбэрилжэ, гүрэн… худалдахын тула бүхы хэрэгтэй юумэ хэхэ …

…дэ одлүүриин газарые зүбөөр ашаглажа, …нуудай тарилгые үргэдхэхэ арга бо… байна. Колхоз, совхозуудай мэргэжэл… …нэй ёһоор, республика доторнай …е 30—35 мянган гектараар үргэдхэхэ …дэ севооборотойнгоо ёһоор ургамалнуу… …тариха гурима алдангүйгөөр ороохото …рилгые үргэдхэхэ болонобди. Таряа … улада нэгэ жэлэй ургамалнуудые ур… …һон гү, али нёдондоной модо, буртааһан… …лалһан газарта таряа һаа, тааралжа… …тэ дурадхана.

…лангые зүбөөр хэрэглэжэ, ороохо… …ай тарилгые үргэдхэхэ үшөө нэгэ арга … Сэхыень хэлэхэдэ, бидэнэр уһалагдадаг … ашаглажа үшөөл шаданагүйбди. Жэ… …е 25.884 гектар уһалагдадаг таряа… … 10,6 мянган гектартань ороохото урга… …һэн. Бэшэ газартань зелёнко гэхэ мэтэ, … үдэлтгүй, хабарай эртын ган гасуурта … ургамалнууд таригдаа бшуу. Тиимэ ур… …уһалхадашье, ургасань өөлтэй дээшэлдэг… …лайлбал, Баргажанда нёдондо уһалагда… …тарай 11,9 центнер зелёнко абтаа. … зелёнкоһоо ондоо, һайн ургаса … ургамалнуудые, нэн түрүүн шэнииисэ … байһаниинь мэдээжэ.

…мүнөө хабарай эрхэ байдалда үндэр баян … сортын шэнииисэ, элбэгээр ургалаг …нуудые, илангаяа куузику мэтэ кор… …ээр тариха хэрэгтэй. Мүнөө республи… совхозууд 4500—5000 гектарта хүрэхэ … хүрэнгэ бэлдэнхэй. Кабанскын, мүн …удай зарим ажахынуудай дүй дүршэл …, энэ ургамалые рассадала һуулгажа … ургана. Тиимэһээ бүри ойрын үдэр… …нуудые олоор бэлдэжэ, рассада һуулгажа …

Манай республикын эрхэ байдалда сабшалан һайнаар уһалжа, үтэгжүүлжэ шадаал һаа, үбһэ ногооной ехээр абтаха байһаниинь элитэ. Үнгэрэгшэ жэлэй үрэ дүн дээрэһээ харахада, манай сабшалан дээрэһээ үндэр баян ургаса абаха арга боломжо бии. Сабшалан һайжаруулха талаар зарим тэды хүдэлмэри хэгдэһэнэй ашаар лэ гансахан нэгэ жэл соо үбһэ ногооной ургаса дунда зэргээр 7,6 центнерһээ 9,8 центнер хүрэтэрөө ехэ болоо бшуу.

Үбһэ ногоо элбэгээр ургуулха гээшэ гол шухала байһаниие хараада абажа, КПСС-эй обкомой бюро, республикын Министрнүүдэй Совет колхоз, совхозуудта нуга сабшалан һайжаруулха, ургасыень дээшэлүүлхын тула мартын 15-һаа май 14 болотор габшагай хүдэлмэриин хоёр һара соносхоо. Энэ үе соо газараа уһалха, гол горхонууд, нуур сөөрэмүүдтэ уһа ехээр тогтоохо, наг шэбхэ зөөхэ, тарааха, минеральна үтэгжүүлгэ гаргаха гэхэ мэтэ агротехническэ бусад бүхы хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ болонобди.

Ажахынуудай ехэнхи сабшалан уһалагдадаг гээшэ. Энэмнай үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэ манай гол нөөсэлгын фонд болоно бшуу. Ямаршье уларилтай сагта тэндэһээ тогтууритай һайн ургаса абаха зэргэтэйбди. Тиигэбэшье тэрэниие оролдожо уһалаагүй һаа, баһал мүртэй ургаса гарахагүй. Мүнөө габшагай хүдэлмэриин хоёр һарын эхилхые хүлеэжэ байнгүй, уһалууриин хаалта боолтонуудые, бүлүүр станцинуудые, уһа сасан хаядаг түхеэрэлгэнүүдые эртээнһээ заһабарилжа, аргатайл болоо һаань, газараа уһалжа захалха хэрэгтэй. Энэ хүдэлмэридэ республикын мелиорацина болон уһанай ажахын министерствын мэргэжэлтэд хабаадуулагдаха болоно.

Январь, февралиин янгинама хүйтэн соошье зарим газарта наг шэбхээ таряалан, сабшалан дээрэ зөөһэн зандаал байгаа. Жэшээнь, Сэлэнгын аймаг 65,9 мянган тонно шэбхэ гаргаха түсэбтэй аад, бүхыдөө 61,4 мянган тонно шэбхэ зөөгөө. Гэбэшье республика дотор энэ хүдэлмэри үшөөл удаанаар ябуулагдана. Һүүлэй мэдээгээр ажахынуудай сабшалан, таряалан дээрэ 548 мянган тонно шэбхэ гаргагдажа, түсэб оройдоол 45,3 процентдэ хүргэгдөө. Илангаяа Хэжэнгын аймагай Худанай, Хэжэнгын, Октябриин 50 жэлэй нэрэмжэтэ совхозууд, Улаан-Үдын аймагай «Авангард», Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозуудта наг шэбхэ ёһоор зөөгдэнэгүй.

Олонхи ажахынууд минеральна үтэгжүүлгэ ехээр худалдан абажа, таряалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэйди гэжэ найдаад, өөһэдынгөө газар дээрэ хала гүбээ шэнги обойжо хэбтэһэн наг шэбхые хэрэгсээнэгүй. Энэнь тон буруу.

Хабарай тарилгын бүхы хүдэлмэриие амжалтатай һайнаар үнгэргэхын тула трактор, машинануудые эрхимээр заһабарилха шухала. Мухар-Шэбэрэй аймагай ажахынууд техникээ һайнаар заһабарилжа, мүнөө трактор болон анзаһа, сеялкэнүүдые түгэс бэлэн болгожо дүүргэхээ байна. Харин тиихэдэнь Кабанскын, Яруунын, Улаан-Үдын, Сэлэнгын аймагуудта техникэ заһабарилга ехээр унжагайранхай. Колхоз, совхозуудта, «Сельхозтехникын» нэгэдэлэй предприятинуудта һая болотор запасной частьнуудай дуталдадаг дээрэһээ заһабарилгын хүдэлмэри ехээр гэдэргэ татагдаа. Байгша оной февралиин һүүл багаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол гаража, тэндэ хүдөө ажахыда хабарай тарилгада бэлэдхэлдэнь материально-техническэ туһаламжа хүргэхэ, запасной деталь, частьнуудаар хангаха хэмжээнүүдые хараалаа.

Тиигэбэшье тэдэ запчастьнуудай ерэхые хүлеэгээд һууха бэшэ, хаа хаанагүй бии байһан арга боломжонуудые хэрэглэжэ, дутуу хэрэгсэлнүүдые хүсөөхэ, байра дээрэнь һэльбэн заһаха, шэнэлхэ байна.

Бүхы техникые найдамтай һайн хүнүүдтэ даалгаха шухала. Тиимэһээ колхоз, совхоз бүхэндэ хабарай тарилгын үедэ хүдэлхэ механизаторнуудые ойрын үдэрнүүдтэ бүридхэжэ дүүргэхэ шухала. Илангаяа саг үргэлжэ механизаторнуудаар дуталдадаг ажахынуудта гол анхарал хандуулха хэрэгтэй. Республика дотор бүхыдөө 800 шахуу механизаторнууд дуталдана. Илангаяа Яруунын, Баргажанай аймагуудта механизаторнууд олоор дуталдана. Эдэ аймагуудта промышленна предприятинуудай зүгһөө шефскэ туһаламжа хэрэгтэй болоод байна.

Иимэ эрхэ байдалай тохёолдоод байхада, тракторна бригаданууудта ажал хүдэлмэриие бодомжотой зүбөөр эмхидхэхэ гээшэ шиидхэхы удха шанартай. Энэ талаар Мухар-Шэбэрэй ажахынуудһаа жэшээ абамаар. Нёдондо эндэхид эртын ороохото ургамалнуудые 12 хүдэлмэриин үдэр соо тарижа дүүргээ һэн.

Энэ жэлэй хабарай эрхэ байдалые хараада абажа, республикын научно-шэнжэлгын эмхи зургаанууд, эрдэмтэд ороохо тарья ямар болзорто, хэды шэнээн нормотойгоор тарья һаа таарамжатайб гэжэ тодорхой хэмжээнүүдые зохёохо, ургамал бүхэнэй агротехникые зүбөөр тодорхойлжо үгэхэ ёһотой.

КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые зүбшэн хэлсэжэ, республикымнай хүдөөгэй ажалшад 680—700 мянган тонно тарья үйлэдбэрилхэ, ороохото ургамалнуудай ургасые урдахи табан жэлэйхитэй сасуулхада гектарай 4—5 центнерээр дээшэлүүлхэ, мүн уһалагдадаг таряалангай ургасые 8—10 центнерээр ехэ болгохо, тэжээлэй корнеплодуудай ургасые 150—160 центнерээр дээшэлүүлхэ зорилго урдаа табина.

Энэмнай нилээд хүндэхэншье һаа, бодото дээрээ бэелүүлэгдэмээр зорилго. Энээниие хүсэндэнь хүргэхын, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула газар таряалангаа бодото эзэн ёһоор ашаглажа, Эхэ орондоо эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэг ехээр худалдаха, түсэб-даабаряа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай мүрысөө дэлгэрүүлхэ ёһотойбди. Энэ жэлдэ республикын малшад гүрэндөө 56 мянган тонно мяха, 100 мянган тонно һү, 5400 тонно ноохо, 36 миллион үндэгэ худалдаха зорилготой. Энээндэ таряашаднай хубитаяа оруулаг лэ.

…СР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

…Автомобильна транспортын ба шоссе харгынуудай министер… …барилгын управлениин, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Со… …дэхи Автомобильна харгынуудые баридаг ба заһабаридаг …хүдэлмэрилэгшэдые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй …Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

…ые хүндэлэн табиг… …ые болзорһоонь урид … оруулһанайнь түлөө, … дүн туйлаһанайнь …дай АССР-эй Верхов… … Президиумэй Хүндэ… …таар иимэ хүнүүдые

…в Владимир Андрее… …СФСР-эй Автомобильна … ба шоссе харгынуу… …ерствын Харгы баридаг … прораб.

… Михаил Петровичые … Автомобильна транс… … шоссе харгынуудай министерствын Харгы баридаг управлениин жолоошон.

3. **Ненашев** Иван Григорьевичые — РСФСР-эй Автомобильна транспортын ба шоссе харгынуудай министерствын Харгы баридаг управлениин модошо дархан.

4. **Цыреторов** Балдан Урьяковичые — Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Автомобильна харгынуудые баридаг ба заһабаридаг управлениин (Харгы баридаг управлениин) начальник.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

…Соведүүдэй байшан. 1969 оной мартын 5.

Холтоһотын нарин сагаан талын дунда Сэдэб Даридаевагай харууһалдаг хонин һүрэгэй отара оршодог.

Тэрэ Жамсаран дүүтэеэ хамта 308 толгой түлгэ хонидые харууһална. Харууһалжа байһан түлгэнүүдынь төбир тарганаар ондо орожо байнхай.

Хадалиг газар тула үбһэ ногоон эндэ балай һайн ургаагүй. Тиигэбэшье забхантай хүйтэн

Ажалай түрүүшүүл—арадай кандидадуud

НҮХЭДЫНЬ НАЙДАНА, ЭТИГЭНЭ

үдэрнүүдтэ эдюулхэ үбһөө бэлдэжэ абалаг. Эндэхи мал түхэрэан жэл шахуу үбэр майлаар бэлшэжэ ородог. Илангаяа иимэ хүйтэн болоһон мүнөө жэл хээрын бэлшээреэр малаа ондо оруулхань холтоһотынхидто нилээдгүй түбэгтэй байгаа.

Сэдэб Даридаевагай отарада хүрэжэ ерэхэдэмнай, түлгэнүүдээ туужа гарашаһан байба. Тэрэ зүг тээшэнь машинаяа залабабди. Тэрэ маниие хадын оройһоо обёороод, ойромнай хүрэжэ ерэбэ. Мориноо буужа, жолоогоо эмээлһээ дүнтэжэрхёод, хүнгэхэн алхалалаар ерэжэ, гарыемнай бариба.

Ажал хүдэлмэри тухайгаа нэгэ хэды үгэ хэлэхыень гуйхадамнай, иимэ харюу үсөөхэн үгөөр үгөө һэн.

— Шадал зэргээрээ оролдожол хүдэлнэбди. Түлгэнүүднай ябала тобир тарган ондо орожо байна.

Сэдэбэй нюдэлэйнь үдхэн хара һорьмоһод хүйтэнһөө сэнхэгтэжэ, хээрын малмэн тунгалаг булагай захын үргын сагаан дэльбэдэл тиихэдэ үзэгдөөдхёо бэлэй.

Үдын хоол бариха саг тулажа, нүхэр Даридаева Жамсаран дүүгээ орхёод, бидэнтэй сүг гэртээ ерээ һэн. Урдань үбэлэй сагта хүрэдэггүй булаг мүльһэтөөд, үурал бааяна. Энэ булагай эрье дээрэ оршоһон Даридаевагай гэр үни бутарма дулаахан, гэрэлтэй һаруул. Ёһотойл ажалша хүнэй гарай шэнжэ гэр соонь мэдэрэгдэнэ.

Нүхэр Даридаева нёдондо жэл 100 эхэ хонин бүриһөө 99 хурьга абажа түлжүүлһэн, хонин бүриһөө 3 килограмм ноохо хайшалһан юм. Мүнөө даажа байһан түлгэнүүдынь ерэхэ жэл түрүүшынхиеэ хурьгалха. 100 эхэ хонинһоо 100 хурьга абаха бэлэдхэл эртээнһээ хэжэ байнхай.

Сэдэб Бадмаевна арбаад наһанһаа малда ябаһан, дүй дүршэлтэй хонишон гэжэ тоотой. Гэбэшье туйлаһан амжалтаараа тэрэ хэзээдэшье һанаагаа амардаггүй.

— Зооветмэргэжэл заатагүй һайнаар шудалха хэрэгтэй гэжэ һанадаг болонхойб. Тиимэһээ техникумдэ һураха хүсэлтэйб,— гэжэ тэрэ мэдүүлнэ.

Комсомолой гэшүүн Сэдэб Бадмаевна оройдоо хорёодхон наһатайшье һаа, ажал хүдэлмэри дээрээ жэлһээ жэлдэ амжалта туйладаг. Ажалдаа үнэн шударгы, зонойнгоо дунда хүндэтэй ульгам ябадаг тула Сэдэб Бадмаевна аймагай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэө.

Ш. БАЙМИНОВ.

ҮРЭҺЭНТНАЙ БЭЛЭН ГҮ?

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ОРООҺО ТАРЯАНАЙ, ХАРТААБХЫН ҮРЭҺЭНЭЙ ХЭР БЭЛДЭГДЭҺЭН ТУХАЙ

1969 оной МАРТЫН 1-нэй МЭДЭЭН

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Бүхы ороохо тарьянай үрэһэн	Тэрэ тоодо шэнииисын үрэһэн	Хартаабхын үрэһэн
Баргажанай	99	136	90
Бэшүүрэй	100	106	53
Зэдын	100	111	3
Яруунын	101	121	77
Загарайн	95	104	66
Захааминай	60	113	26
Кабанскын	102	119	86
Прибайкалиин	104	118	112
Хэжэнгын	100,8	124	—
Хяагтын	102	106	49
Мухар-Шэбэрэй	109	102	55
Сэлэнгын	99	105	17
Түнхэнэй	104	108	126
Улаан-Үдын	110	116	62
Хориин	92	144	—

Эндэ толилогдоһон тоо мэдээн дээрэһээ харахада, республикын аймагуудта ерэхэ хабарай тарилгада хүсэд хүрэхөөр ороохо тарьянай, илангаяа шэнииисын үрэһэн бэлдэгдэнхэй. Һанаата болохо юумэн үгы гэжэ һанахаар байна.

Теэд зарим колхоз, совхозуудта хүрэнгын ороохон хүсэд хүрэхөөр хаагдаһаншье һаа, тэрэнь үнөө шанараар муу, ёһоор сэбэрлэгдээгүй, шорой шохой холисотой, томо жэжээрээ илгагдаагүй.

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Заганский», «Искра», Ленинэй колхозуудта бүхы үрэһэ хүрэнгэнь тарилгын шанарта хүргэгдөөд, томо, жэжээрээ илгагдаад байхада, эндэхи «Авангард», «Одон» совхозуудта энэ хүдэлмэри ехээр унжагайранхай. Жэшээнь, «Авангард» совхоздо 4 мянга шахуу центнер үрэһэниинь үшөө сэбэрлэгдээгүй, тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй хэбтэнэ. Оройдоол 360 центнер шэнииисэ томо жэжээрээ илгагдаа нэрэтэй. Ажахын главна агроном нүхэр Тюрюханов һуралсалда байгаад, үрэһэ сэбэрлэхэ хүдэлмэри оройдоо эзэгүй орхигдошоо бшуу. Гансашье мүнөө бэшэ, урда жэлнүүдтэшье эндэхид ляр муу үрэһөөр тарижа, мүртэй ургаса абадаггүй.

Тэрэшэлэн таряа элбэгээр ургуулдаг Зэдын аймагай «Октябрьский», Борьёогой совхозууд, «Коммунизм» колхоз тарьянай үрэһэ намартаа сэбэрлэжэ шадангүй үбэл болгоод, үбэлдөө ехэ хүйтэн байба гэжэ баһал унжагайруулаа, мүнөө һаянайл энэ хүдэлмэреэ эхилээ.

Хэжэнгын, Хориин, Сэлэнгын, Загарайн аймагуудай зарим ажахынуудта баһал нилээд ехэ үрэһэниинь тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй, зариманиинь һэлтэпдэхэ аад, тиимэшье юумэн хэгдэнэгүй.

Энэ жэлдэ республика дотор хартаабхын үрэһэн ехэ дутуу. Бэшүүрэй аймаг түсэбэй ёһоор 1180 центнер хартаабхын үрэһэ бэлдэхэ аад, мүнөө 630 центнер үрэһэтэй. Хяагтын аймаг 1270 центнер үрэһэтэй байха аад, оройдоол 626 центнер бэлдэө.

Хабарай тарилгын эхилхэ болотор тиимэшье ехэ саг үлөөгүй. Урин дулаан үдэрнүүдые һамбаашалжа, бүхы үрэһөө һайнаар сэбэрлэхэ, тарилгын шанарта хүргэхэ, илангаяа томо, жэжээрнь илгаха хүдэлмэри габшагай шангаар ябуулха шухала. Иигээд хабартаа тарьянай үрэһэ нара һалхинда гаргажа шанаржуулха хэрэгтэй.

Нүхэр Л. И. Брежнев КПЧ-гэй ЦК-гай секретарь нүхэр Й. Кемпнытэй уулзаба

КПСС-эй партийна хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй танилсахын тула, КПСС-эй ЦК-гай уряалаар СССР-тэ ерэһэн Чехословакиин Коммунис партиин ЦК-гай секретарь нүхэр Йозеф Кемпны гэгшэтэй КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев байгша оной мартын 5-да уулзаа.

Соёл сурталай хүдэлмэри һайжаруулхын, ниитын информациин хэрэгые партийна ёһоор хүтэлбэрилгын хэрэг бэхижүүлхын, партиин бүхы эмхинүүдтэхи харюусалга ба журам дээшэлүүлхэ арга боломжо хангалгын талаар чехословак коммунистнуудай гаргажа байгаа оролдолго тухай нүхэр И. Кемпны хөөрэбэ. КПЧ-гэй ЦК-гай ноябриин, удаадахи пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь нарииннаар бэелүүлхэ ябадал орон доторхи байдалые һайжаруулха шухала нүхэсэл болохо гээд тэрэ тэмдэглээ.

Соёл сурталай хүдэлмэри хүтэлбэрилхэ талаар КПСС-эй дүй дүршэл тухай Л. И. Брежнев хөөрэжэ үгөө. Марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын гол ёһонуудые үндэһэ болгон, КПЧ-дэхи байдал һайжаруулха, КПСС КПЧ хоёрой хоорондохи аха дүүгэй холбооe саашадань хүгжөөхэ, Советскэ Союз болон Чехословакиин Социалис Республикын хоорондохи бүхы талын харилсаа холбооe бэхижүүлхые совет коммунистнуудай тон шухалада тоолодог байһые элирхэйлэн мэдүүлээ.

Нүхэд Л. И. Брежнев И. Кемпны хоёрой хөөрэлдөөн нүхэд ёһоной, хани халуун оршон байдалда үнгэрөө.

КПСС-эй ЦК-гай УРЯАЛААР

РКП-гэй ЦК-гай Гүйсэдкомой гэшүүн, ЦК-гай секретарь, СРР-эй Экономическа соведэй түрүүлэгшэ М. Мэнеску, РКП-гэй ЦК-гай Гүйсэдкомой гэшүүндэ кандидат, СРР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Э. Дрэгэнеску гэгшэд КПСС-эй ЦК-гай уряалаар мартын 5-да Москва ерээ. СРР-эй Экономическа соведэй түрүүлэгшын орлогшо Ф. Думитреску, СРР-эй Экономическа, техническэ харилсаа холбооной ба хамжаанай талаар гүрэнэй комиссиин түрүүлэгшын орлогшо Р. Константинеску, СРР-эй Госпланай түрүүлэгшын орлогшо Ш. Габор, РКП-гэй ЦК-гай таһагые даагшын орлогшо Э. Добреску гэгшэд тэдэнтэй хамта ерэлсээ.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГАДА ЗОРЮУЛАН

«1969 ондо хабарай тарилгын хүдэлмэри эмхидхэлгэдэ зорюулан, материально-техническэ нэмэлтэ туһаламжа хүдөө ажахыда үзүүлхэ тухай» тогтоол СССР-эй Министрнүүдэй Совет баталан абаба. Колхоз болон совхозуудта, хүдөө ажахын бусад предприятинуудта, организацинуудта, майн 15 болотор машина, түхеэрэлгэ болон материалнуудые нэмэжэ үгэхөөр тус тогтоол соо хараалагдаа. Тарилга хэдэг, хүрьһэ элдүүрилдэг машинануудые хүдөө ажахыда болзорһоо урид бүтээжэ үгэхыень трактор ба хүдөө ажахын машина бүтээлгын министерствэдэ, бусад министерствэнүүдтэ даалгагдаа. Байгша оной тэн болотор хүдөө ажахыда, уһанай ажахыда фондын ёһоор үгтэхэ металлопрокат, соргонуудые, барилгын болон бусад материалнуудые майн 15 болотор, харин модон материалнуудые июниин 15 болотор үгэхыень СССР-эй Госснабта, СССР-эй Хара металлургиин, Барилгын материалнуудай промышленностиин, Станок ба зэр зэмсэг бүтээдэг промышленностиин, Химическэ промышленностиин, Ой модоной ба модо болбосоруулдаг промышленностиин министерствэнүүдтэ дурадхагдааа.

Заһабарилга хэхэ, материалнуудые, үрэһэ хүрэнгэ ба тэжээл худалдан абахынь тула колхозууд, совхозуудта, хүдөө ажахын бусад предприятинуудта кредидүүд үгтэхэ болоо.

Автомобильнуудые, тракторнуудые, хүдөө ажахын машинануудые, мүн хүдөөдэхи хабарай хүдэлмэридэ зорюулан зөөхын тула вагонуудаар, цистернэнүүдээр, контейнернүүдээр 1969 ондо нэн түрүүн хангахыень даалгабари Зам харилсаанай министерствэдэ үгтөө. Түмэр замуудаар эдэ ашаануудые зөөлгын хойноһоо тус министерство хиналта хэжэ байха ёһотой.

Хүдөө ажахыда хэрэгтэй аад, предприятинууд болон барилганууд дээрэ хэрэглэгдэнгүй хэбтэдэг материалнуудые, запасной частьнуудые, транспортна хэрэгсэлнүүдые, станогууд болон бусад түхеэрэлгэнүүдые саг дары худалдахыень СССР-эй Госснабта, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, СССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудта даалгагдаа.

СОВЕТ-ВЕНГЕР ХЭЛСЭЭН

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Нүхэд ёһоной, хани халуун оршон байдалда үнгэрһэн хэлсээнүүдэй ёһоор, СССР-эй ба ВНР-эй эрхэтэдэй визэгүйгөөр хоорондоо аяншалан ябалсаха гурим тухай хэлсээндэ мартын 4-нэй үдэр Будапештдэ гар табигдаа.

СОВЕТ-ФРАНЦУЗ ХАРИЛСАА ХОЛБООН ХҮГЖЭНЭ

СССР-эй Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностьда шухала машинануудые, ажаһуудалай приборнуудые бүтээдэг министерствын түлөөлэгшэд, Францын бүлэг промышленнигууд Москвада мартын 5-най үдэр протоколдо гар табяа. Научно-техническэ, экономическа харилсаа холбооной талаар совет-француз холимол комиссиин дэргэдэ эмхидхэгдэһэн, «Ажаһуудалай ба ажахын приборнууд» гэһэн хүдэлмэришэ бүлэгэй дүрбэдэхи сессиин шиидхэбэритэй таараалдуулан, энэ уулзалга болоо.

Үйлэдбэриин хамжаа байгуулха тухай хэлсэгдээ. Франциин фирмэнүүд элдэб янзын электроприборнууд ба машинануудай, тодорхойлон хэлэбэл, холодильнигууд болон хубсаһа хунар угаадаг машинануудай детальнуудые СССР-тэ үгэхэ юм. Бэлэн эд хэрэгсэлнүүд Советскэ Союзһаа Францида эльгээгдэхэ. Хоёр талын хабаадалгатайгаар электроприборнуудые үйлэдбэрилгэ саашадаа эмхидхэгдэхэ. (ТАСС).

ЭРДЭМ НАУКЫН ЭРШЭТЭ ДЭБЖЭЛТЭ

СССР-эй Науканuудай академиин жэлдээ нэгэ дахин болодог суглаанһаа

СССР-эй Науканuудай академиин жэлдээ нэгэ дахин зарлагдадаг суглаан дээрэ олон янзын асуудалнууд табигдаһан ушар хүн бүхэниие һонирхуулна. СССР-эй Науканuудай академиин президент М. В. Келдышэй эхилэлгын үгөөр энэ суглаан мартын 5-да нээгдээ. Эрдэм, техникын ба техническэ дэбжэлтын ехэ ехэ туйлалтануудые президент тоолон дурдаба.

Хэмэл ододые автомадай туһаламжаар залгалдуулха хүдэлмэри космонавтикын саашадаа хүгжэхэ хэрэгтэ ехэ удха шанартай гэжэ М. В. Келдыш хэлээ.

Һүүлэй үедэ Советскэ Союзда бэелүүлэгдэһэн замбуулинай бусад шухала туршалганууд тухай М. В. Келдыш һануулба.

Хурдадхаха техникын саашанхи хүгжэлтэтэй холбоотой хүдэлмэри тухай, лазерай туһаламжаар плазмые халааха шэнжэлгэнүүд тухай, химическэ лазернуудай шэнэ түхэл бии болгохо тухай М. В. Келдыш тобшохоноор хөөрөө. Жэшээлхэдэ, Серпуховско лабораторидо физикын талаар һонирхолтой туршалганууд түрүүшынхеэ хэгдээ. Дан бага температура бии болгохо шэнэ онол арга дурадхаһан, Ядерна шэнжэлэлгэнүүдэй нэгэдэмэл институдай хүдэлмэриин удха шанарые мүн лэ тэмдэглээ. «Гели-3» «Гели-4» хоёрые таһалгаряагүй ниилүүлһэнэй ашаар 0,008 градус шахуу температура туйлаха арга олдоо. Манай планетын байгууламжа, тэрэнэй бүридэл ба хүгжэлтын ябаса тухай, байгаалиин нөөсэнүүд тухай һонирхолтой шэнэ мэдэрэлнүүдээр, баримтануудаар эрдэм наука баяжаа.

Социалис экономикын хүгжэлтын аша туһада техническэ дэбжэлтэ мүнөө гол шухала нүхэсэл болоно гээд М. В. Келдыш тэмдэглэбэ.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо бэлэдхэлэй туг доро эрдэмтэдэй бүхы ажал эмхидхэгдэжэ байнхай гэжэ СССР-эй АН-ай Президиумэй ахамад эрдэмтэ секретарь, академик Я. В. Пейве элидхэл соогоо тэмдэглээ. Энэмнай эрдэм шэнжэлгын дэбжэлтэдэ нүлөөлнэ. Ленинизмын теориие саашадань шудалан шэнжэлэлгэ «Ленинизм, түүхэ ба философиин эрдэмэй мүнөө үеын асуудалнууд», «Ленин, естествознаниин философско асуудалнууд», «Тодорхойлон тайлбарилха ленинскэ теори» гэһэн хэдэн томо зохёолнууд соо һуурияа олонхой. Экономикын эрдэмэй талаар хэгдэдэг шэнжэлэлгэнүүд ороной арадай ажахые хүгжөөхэ шухалын шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ зорюулагдаһан байгаа гээд элидхэлшэ заагаа.

Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ой хадаа манай ороной, бүхы түрүү хүн түрэлтэнэй аша туһада, коммунизмын үзэл сурталай илан мандахын тулада шэнэ амжалта туйлахь совет эрдэмтэдые зоригжуулнажэ элидхэлшэ хэлэбэ.

(ТАСС)

Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ асуудал зүбшэн хэлсэхэ нютагай хоёрдохи зүблөө угтуулан

ХҮГЖЭЛТЫН ЗАМ, ХОЛЫН ХАРААТА ТҮСЭ

Республикын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ, мүн таарамжатангаар хубаарилан эмхидхэхэ асуудал зүбшэхэ нютагай хоёрдохи зүблөөн Улаан-Үдэдэ март һара соо болохонь.

Республикымнай эрдэмтэд, промышленностиин, барилгын, транспортын предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, оронойлмнай түбэй министерство, зургаануудай, проектнэ болон научна организацинуудай, түсэблэлгын түбэй организацинуудай, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин таһагуудай болон республикын партийна, советскэ органуудай хүдэлмэрилэгшэд, хамта дээрээ 700—800 хүн энэ зүблөөндэ хабаадалсаха юм.

Зүблөө бэлдэхэ, мүн үнгэргэхэ эмхидхэлэй комитет байгуулагдаа. Экономикын эрдэмэй кандидат, партиин Буряадай обкомой секретарь К. М. Продайвода комитедэй түрүүлэгшээр, экономикын эрдэмэй кандидат, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай экономическа шэнжэлгэ хэхэ таһагые даагша И. М. Занданов комитедэй эрдэмтэ секретаряар баталагдаһан байна.

Үргэн хабаадалгатай энэ зүблөөн республикын экономическа ажабайдалда ехэ һуури эзэлхэ болоно. Зүблөөнэй зорилго ехэ шухала, харюусалгатайшье юм. Тэрэнэй зүбшэн хэлсэһэн асуудалнууд, баталан абаһан зүбшэл заабаринууд научна үндэһэ һууритай байха, тиимэһээ республикын арадай ажахые хүгжөөхэ холын хараата түсэб (1971—1980 онууд) зохёолгын гол шэглэл тодорхойлхо ёһотой болоно. Ерэхэ табан жэлэй (1971—1975 онууд) түсэб зохёохо органууд зүблөөнэй дурадхалнуудые мүн лэ хараадаа абаха, хүтэлбэри болгохо юм.

Түрүүшын ниимэ зүблөөн 1958 ондо үнгэргэгдөө һэн. Тэрэнһээ хойшо үнгэрһэн жэлнүүдэй туршада республикымнай үйлэдбэрилгын хүсэнүүд ехээр хүгжэһэн, промышленность, барилга, транспорт дабшалтын ехэ алхам урагшаа хэһэн байна. Түрүүшын зүблөөнэй тобшолол, зүбшэл, заабаринууд табан жэлнүүдэй түсэб зохёохо хэрэгтэ хараада абтаһан байгаа.

Республикын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ асуудал зүбшэхэ II-дохи зүблөөн түрүүшын зүблөөнэй дурадхал, тобшололнуудай хэр зэргээр бэелүүлэгдэһые мүн лэ согсолхо юм. Тус зүблөөе аша үрэтэйгөөр, һайнаар үнгэргэхын тула бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри мүнөө хэгдэжэ байна. Республикын арадай ажахын гол һалбаринуудые хүгжөөхэ хараа зам тодорхойлхо, тусхай элидхэлнүүдые бэлдэхэ секцинүүд эмхидхэгдэбэ.

Хамта дээрээ юһэн ниимэ секцинүүд эмхидхэгдээ гэбэл: комплексно болон һалбаринууд хоорондохи холын хараата асуудалнуудай секци, горно промышленностиин болон энергетикын секци, машина бүтээлгын болон металл болбосоруулгын секци, минеральна ашагта малтамалнууд болон түлишын энергетическэ нөөсэнүүдэй секци, ой модоной промышленностиин болон модоной ажахын секци, хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностиин секци, капитальна барилгын болон барилгын материалнуудай промышленностиин секци, транспорт болон хэлхеэ холбооной секци, ажалай нөөсэ хүсэнүүдэй болон арад зоной ажаһуудалай талаар секци, хүдөө ажахын секци. Эрдэмтэд, промышленна томо предприятинууд болон захиргаануудай хүтэлбэрилэгшэд элидхэл хэхэ юм. Зүблөөн дээрэ 100 элидхэл зүбшэн хэлсэгдэхэ болоо.

Зүблөөнэй зүбшэхэ зүйлнүүдые бэлдэжэ байһан эдэ секцинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд зарим асуудалнууд тухай доро хөөрэжэ үгэнэ.

БАРИЛГЫН ШАНАР ҺАЙЖАРУУЛ

М. АЛЕКСЕЕВ, экономикын эрдэмэй кандидат

Капитальна барилгын болон барилгын материалнуудай промышленностиин секци барилгын үрэ шанар дээшэлүүлхэ арга боломжо тодорхойлхо юм. Оронои арадай ажахые, тэрэшэлэн Сибириин районуудай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ хэрэгтэ капитальна барилгын онсо һуури эзэлдэг байһаниинь мэдээжэ. Иигэжэ хэлээшэеэ баримталхын тула хэдэн тоо дурдамаар. Арадай ажахын гол фондынуудые үргэдхэхын, нарижуулан һайжаруулхын тула жэл бүхэндэ национальна олзо доходой хорёод шахуу процентнь гаргашалагдадаг байна. 1950—1968 онуудай туршада промышленностиин 12 мянган томо предприяти баригдаа. 1958 онһоо 1967 он хүрэтэр хамта дээрээ нэгэ миллиард дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэр ашаглалгада тушаагдаба гэхэ гү, али энээнэй түрүүшын арбан жэлнүүдтэй сасуулхада, гэр барилга хоёр дахин үргэдхэгдэһэн байна. Культурно-ажаһуудалай барилга олоор эрхилэгдэнэ.

Манайшье республика дотор ехэ барилга хэгдэнэ. Ганса һүүлэй хэдэн жэлэй туршада промышленна олон предприяти баригдажа, ашаглалгада тушаагдаа. Байрын гэрнүүдые ашаглалгада оруулха хэмжээн һүүлэй арбан жэл соо 1,8 дахин ургаба. Городууд, хүдөө тосхонуудта олон барилга бодхоогдожо байнхай.

Капитальна барилга аша үрэтэйгөөр, һайнаар эрхилхэ бүрэ республикымнай экономико хүгжэхэ юм. Харин барилгын талаар ехэ дутагдал, шиидхэгдээгүй асуудал олон бии. Тэрэнэй нэгэн юуб гэхэдэ, һомологдоһон мүнгэ зөөри олон барилгануудтаа нэгэ доро гаргашалагдана. Шэнэ барилга ашаглалгада тушааха болзор унжагайруулагдаһаар. Мүн барилгын шанар олонхи ушарта муу. Барилгын механизмууд, хүдэлмэришэдэй миин байха ушар али олон үзэгдэнэ.

Энээнэй шалтагаан юуб гэхэдэ, барилгын материал болон зүйлнүүд ехээр дуталдана. Түрүүшын зүблөөнэй дурадхалнууд мүнөө болотор бэелүүлэгдээгүй байһаар. Манай республика элдэб малтамалнуудаар баян. Барилгын шухала материал болохо перлит, шулуун, элһэн гэхэ мэтэ элбэг. Харин тэдэниие малтан абаха, үйлэдбэрилхэ нэгэшье оньһожоруулмал карьер үгы байһаар. Барилгын материал, конструкци үйлэдбэрилхэ томо заводууд үгы шахуу. Манай эндэхи байгаали өөрын илгаатай, шэмэрүүн хүйтэн, мүн зарим районуудай инженерно-геологическа эрхэ байда[...]

Хэды бэрхэшээ[...] шье, барилгын үрэ [...] лүүлхэ шухала. 197[...] дай АССР-эй капита[...] хэмжээн мүнөө үе[...] хада, 2—2,5 дахи[...] той. Промышленна [...] ти, узелнууд бари[...] гаа дутагдалнууд[...] даагүй һаа, үлүү га[...] арадай ажахые хүг[...] ушаруулагдаха бол[...]

Тиимэһээ бари[...] шиидхэхэ секцид[...] хандуулагдана. Секц[...] хэл шагнаха, зүбш[...]

Промышленности[...] хын министерствэну[...] рилэгшэд, научно-[...] лон һуралсалай инс[...] дэмтэд, барилгын [...] низацинуудай хү[...] элидхэлнүүдые хэхэ [...]

ТРАНСПОРТ, ХЭЛХЕЭ ХОЛБОО УЛАМ ХҮГЖӨӨХ[...]

С. ХАБАЛОВ, КПСС-эй обкомой промышленностиин транспортын таһагые даагш[...]

Оронои экономико хүгжөөхэ, шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэ транспорт болон хэлхеэ холбооной дүүргэдэг ехэ үүргэ тухай хэлээдшье яахаб. Дэлхэйн бүхы бүмбэрсэгэй зургаанай нэгэ хубиие эзэлдэг заха хизааргүй манай орондо тэдэнэй үүргэ айхабтар ехэ. Оронои экономикотой суг хамта транспорт хүгжөөгдэжэ байгаа, хүгжөөгдэнэшье. Совет засагай жэлнүүдэй үедэ арадай ажахын нэгэ шухала һалбари болохо транспорт ехээр хүгжөө, техническэ талаараа зэбсэгжээ. Агаарай, автомобильна трубопроводно транспорт байгуулагданхай.

Түмэр замай шэнэ лини, автомобильна транспорт баригдажа, область, республиканууднай ажахы болон культура хүгжөөхэ, оронои зүүн зүгэй районуудай минеральна ашагта малтамалнуудые арад зоной аша туһада зорюулха, мүн промышленна узел, бүхы комплекснуудые байгуулха хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлһэн байна.

Буряадай АССР 654 километрэй түмэр замтай, 3749 километрэй автомобильна харгытай гээшэ. Национальна заха хизаар болохо область, республикануудай экономико хүгжөөхэ талаар ленинскэ национальна политика бэелүүлһэнэй ашаар хүгжэнги транспорт манай эндэ байгуулагдаа.

Түрүүшын зүблөөнэй үнгэргэгдэһэнэй һүүлээр 10 жэл гүйсэбэ. Энэ хугасаа соо транспортын урда табигдаһан зорилго дүүргэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ гэжэ тэмдэглэмээр. Түмэр замаар арадай ажахын элдэб ашаа ехээр шэрэхэ асуудал шиидхэгдэжэ байна. Тепловозуудые хэрэглэһэнэй ашаар ашаа шэрэлгын өөрынь үнэ сэн хямдаруулагдаа. Транссибирскэ магистралиин Улаан-Үдэ — Мысовая участогые бүри энэ жэлдэ, Слюдянка — Улаан-Үдэ участогые электрификацилха хүдэлмэри 1970 ондо дүүргэгдэхэ ёһотой.

Түмэр замай энэ участогые электрын элшэ хүсэндэ оруулхатай хамта, ондоо шухала асуудал шиидхэгдэхэ. Слюдянка станциһаа Петровск-Забайкальск станци хүрэхэ, тэндэһээ Слюдянка бусаха бүхы составуудай ябаса хоёр зүгэй линидэ оньһон аргаар гуримшуулагдаха. Харин мүнөө гуримшуулгын юрын арга, гарайшье хүсөөр хэгдэхэ арга хэрэглэгдэһээр. Электровозуудай ябадаг болоходо, электрын элдэб оньһон арга нэбтэрүүлхэ талаар бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдэжэ байна.

Автомобильна транспорт болон авто-ажахы улам хүгжэһөөр. Автотранспортаар ашаа шэрэлгэ арбан жэлэй туршада хоёр дахин ургаа. Шэнэ, хүсэ ехэтэй автомашинанууд абтажа байнхай. Мүн 538 километр утатай харгы баригдаһан, һэльбэн заһабарилагдаһан юм. Агаарай транспорт түргөөр хүгжөөгдөө. Республикымнай 18 районуудай 14-ниинь ниислэл Улаан-Үдэтэй агаарай саг үргэлжын холбоотой болоо. Ганса 1968 оной туршада Улаан-Үдэһөө Москва, Красноярск, Новосибирск, Эрхүү, Шэтэ городуудта 102 мянга гаран пассажир зөөгдэһэн байна.

Манай республика хүгжэнги хэлхеэ холбоо байгуулжа, түбэй газетэнүүдые гараһан үдэртэнь абадаг, «Орбита» станциар дамжуулан түбэй теле-дамжуулга харадаг болоо.

Тобшолон хэлэхэдэ, 10 жэлэй хугасаада транспорт, хэлхеэ холбоо хүгжөөлгэдэ горитой амжалта туйлагдаа. Гэбэшье транспорт үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөхэ хэрэгһээ гээгдэжэ ябана. Харин промышленна шэнэ барилгануудые бодхоохо зорилго шиидхэхын тула транспорт болон хэлхеэ холбооe улам түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэй.

Тиимэһээ II-дохи энэ зүблөөн транспорт, хэлхеэ холбоо хүгжөөхэ олон шухала асуудал шиидхэхэ зорилготой юм. Түмэр замай магистраль арадай ажахыда ехэ шухала удха шанартай юм. Ерэхэ арбан жэлэй хугасаада шэнэ харгынууд баригдахаар багсаагдана.

Тиихэтэй хамта автомобильна хэдэн шэнэ харгы барихаар хараалагдана. 1971—1980 онуудай туршада 1200 километрэй авто-харгы баригдаха, һэльбэн заһабарилагдаха ёһотой. Мондо — Орлик, Романовка — Богдарин, Алла — Камара — Нижне-Ангарск гэхэ мэтэ харгы бариха асуудал шиидхэхээр болоо. Шэнэ районуудай баялигуудые хэрэглэхэ, промышл[...] ажахы улам саашан[...] рилго шиидхэхэтэй [...] май транспортын ур[...] раата эрилтэ тухай з[...] хэрэгтэй. Сэлэнгэ [...] далайн эрье шадар [...] нуудые байгуулха ш[...] шадархи үзэсхэлэн[...] тай газарнуудые [...] уласхоорондын аяш[...] зоно болгохо эрил[...] байхада, шэнэ хар[...] хань ехэ удха шана[...]

Авиационно тра[...] холбоо хүгжөөхэ ас[...] зүбшэн хэлсэхэ. Ү[...] зионно дамжуулгы[...] станци, мүн республ[...] зарнуудта телевиз[...] га хэхэ ретрансля[...] радиорелейнэ лини б[...] раалагдана. Түбэй т[...] мат станциие үргэл[...] бан АТС Улаан-Үд[...] публикын аймагуу[...] нуудта АТС бариха [...]

Эдэ асуудалнууд[...] һан юһэн элидхэл с[...] хэлсэгдэхэ. Автомо[...] спорт болон шоссей[...] нистерствын, СССР-[...] транспортын асууда[...] сно институдай, Мо[...] сибирскын проектнэ [...] түмэр замай Зүүн [...] равлениин, уһан за[...] ствын, граждан ав[...] мэрилэгшэд секции[...] хабаадалсаха юм.

ХОЛЫН ХАРААТАЙГААР

Г. РАДНАЕВ, экономикын эрдэмэй кандидат

Республикын арадай ажахые комплексноор, мүн һалбаринуудые хоорондонь холбоотойгоор хүгжөөхэ холын хараатай асуудалые манай секци зүблөөнэй үзэмжэдэ табихаар бэлдэжэ байна. Юуб гэхэдэ арадай ажахы ёһотой комплексно ёһоор үшөө хүгжэнэгүй гэжэ тэмдэглэхээр. Зарим һалбаринууд түргөөр хүгжэнэ, зариманиинь гээгдэһэн зандаа. Тиимэһээ республикынгаа район хоорондын холбоо харилсаа бэхижүүлхэ хэрэгтэй болоно.

Буряадай АССР-эй арадай ажахы 1968 ондо үнгэргэгдэһэн түрүүшын зүблөөнэй хойшонхи жэлнүүдэй туршада ехээр хүгжөө. Промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 2,5 дахин ургаһан, промышленностиин шэнэ һалбари хүгжэһэн, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ ехэ болоһон байна. Энэ хэрэгтэ түрүүшын зүблөөнэй дурадхалнууд ехэ нүлөө үзүүлээ. Гэхэтэй хамта зарим дурадхал, зүбшэл, заабари бэелүүлэгдээгүй байһаар. Түлишын, энергетическэ бааза хүгжөөхэ, мүн машина бүтээлгын, хүнгэн промышленностиин шэнэ предприятинуудые байгуулха асуудал хараалагдаһан саг болзор соогоо шиидхэгдээгүй.

Республикын арадай ажахые комплексноор, һалбаринуудые хоорондонь холбоотойгоор хүгжөөхын тула бии байһан дутагдалнуудые усадхаха эрилтэ табигдана. Арадай ажахые ерэхэ арбан жэлэй туршада түргэн хурданаар хүгжөөхэ, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха хэрэгтэ республикын оруулха туһа нэмэри ехэ болгохо шухала. Ниимэ арга боломжо республика дотор най бии. Түлишын, энергетическэ нөөсэ, ашагта малтамал, ой модоной баялиг, хүдөө ажахы хүгжөөхэ арга боломжо гэхэ мэтээр республикамнай баян. Хүгжэнги промышленность байгуулха ажалай нөөсэ хүсэн бии, транспортно-экономическа талаараа һайн эрхэ байдалтайбди.

Эдэ арга боломжо, баялигуудаа хараада абан, арадай ажахые комплексноор хүгжөөхэ хараа зам тодорхойлхо хэрэгтэй болобо. Энэ асуудалда нютагай хоёрдохи зүблөөн зорюулагданхай.

Комплексно болон һалбаринууд хоорондын холын хараата асуудалай секци олон шухала зүйлнүүдые зүбшэн хэлсэхэ. Арадай ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, оронои экономикодо Буряадай АССР-эй эзэлхэ һуури тодорхойлхо, ажахынгаа хүгжэлтын гол шэглэл элирүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха. Мүн бүри түргэнөөр, булюу һайнаар хүгжөөгдэхэ һалбари тодорхойлогдохо болоно. Тиихэтэй хамта манай республикада хүгжэнги, тусхай һайн мэргэжэнги болбосоруулгын промышленность байгуулжа, тэрэнэй үндэһэ һуури дээрэ бүхы арадай ажахын хүгжэлтэ туйлаха зорилго табигдана.

Энэ зорилго шиидхэлгэдэ ехэ һуури эзэлхэ ёһотой районууд хоорондын экономическа холбоо харилсаа бэхижүүлхэ асуудалнууд секцидэ тодорхойлогдохо.

Арад зоной хэрэглэмжын эд бараа ехээр үйлэдбэрилэн гаргаха асуудал ехэ шухала болонхой. Зүүн Сибирьтэ, тэрэ тоодо манай республикада, энэ зорилго аргагүй хабаатай. Тиимэһээ тэрэниие комплексноор шиидхэхэ тухай секци зүбшэн хэлсэхэ юм.

Буряадай АССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ комплексно түсэб зохёолгые нарижуулан һайжаруулха арга зам секци дээрэ тодорхойлогдохо болоно. Республикые хүгжөөхэ хараа зам промышленностиин шэнэ үйлэдбэри байгуулха бүхы асуудал байгаалиин баялигуудые, нэн түрүүн Байгал далай хамгаалха эрилтэтэй тааралдуулан шиидхэгдэхэ ёһотой юм. Байгал далай шадар союзна удха шанартай амаралтын, мүн союзна болон уласхоорондын аяншалга эмхидхэхэ газарнуудые байгуулха тухай секцидэ зүбшэн хэлсэхээр хараалагдана. Энэ асуудалаар түбэй организацинуудай элитэ мэргэжэлтэд элидхэлнүүдые хэхэ юм.

Республикын арадай ажахые саашадань хүгжөөхэ арга боломжо, хараа зам тухай олон шухала асуудал секцидэ зүбшэн хэлсэгдэхэ болоо.

Бэшүүрэй совхозой партийна комитет коммунистнууд болон партийнабэшэ эдэбхитэдэй политическэ һуралсал эмхидхэлгэдэ ехэ анхарал хандуулна. Тэндэхи коммунистнууд бултадаа КПСС-эй түүхэ шудалха дүрбэн жэлэй политһургуулида һуралсана. Тэндэ хэшээлнүүдынь хододоо саг болзортоо, һайн бэлэдхэлтэйгээр үнгэргэгдэдэг байна. Зураг дээрэ: совхозой тракторна бригадын бригадир С. Содбоев, түмэршэ дархан Н. Дамбаев, складые даагша Ц. Дамдинов гэгшэд ээлжээтэ хэшээлэйн урда тээ.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ЗАЛУУ ПРОПАГАНДИСТНАРАЙ ҺУРГУУЛИ

Партийна болон комсомолой һуралсалай жэлэй эхилхэһээ хойшо КПСС-эй Советскэ райком хадаа залуу пропагандистнарай мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ, дүй дүршэлдэ һургаха хэрэгтэ анхаралаа онсо хандуулһан байна. Тиимэ зорилгоор КПСС-эй райком өөрынгөө дэргэдэ залуу пропагандистнарай һургуули эмхидхэһэн юм. Энэ һургуулида 40 хүн һурана.

Тус һургуулиин ээлжээтэ хэшээл һая болоо. Тэрэ хэшээлдэ ерэгшэдэй үмэнэ КПСС-эй обкомой политическэ гэгээрэлэй байшангые даагша нүхэр Т. Ф. Назимова хэшээлһээ гадуур һурагшадай өөһэдөө марксизм-ленинизмын сургаал шудалха арга дүршэл тухай лекци уншаһан байна.

Урданай пропагандист нүхэр Е. Н. Моссорова һурагшадай бэеэ даагаад, өөһэдөө һураха ябадалда пропагандистнарай туһалха үүргэ тухай хөөрэжэ үгэбэ. 8-дахи һургуулиин дэргэдэхи теоретическэ семинарые хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Б. Н. Шикин В. И. Ленинэй хүдэлмэринүүдые шудалалгада һурагшадые шуналтайгаар дүршүүлхэ шадабари тухай, марксизм-ленинизмын сургаалай гол хүдэлмэринүүдээр конспект бэшэхэ дүршэл тухай физиополиклиникын дэргэдэхи марксизм-ленинизмын үндэһэн сургаал шудалха һургуулиин пропагандист нүхэр О. Н. Багаева гэгшэд хэлэһэн байна.

В. ИВАНОВ.

АГИТАТОРТА ТУҺАЛАМЖА

ТОО, БАРИМТАНУ[...]

КПСС-эй XIII съездын Директивэнүүдээр тодорхойлогдоһон табан жэлэй зорилгонууд шанараараа, үргэн далайсаараа гайхамшаг байха юм. Промышленна ба хүдөө ажахын үйлэдбэри хурдан түргөөр хүгжөөхэ, арадай ажана байдалые һайжаруулха, Эхэ оронойнгоо экономическа ба оборонно хүсэ шадал саашадань бэхижүүлхэ тухай Коммунис партиин зохёоһон түсэбые совет арад дүүргэжэ шадаха гэжэ табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэлэй дүнгүүд харуулна. Энэ үе соо арадай ажахые хүгжөөлгөөр зарим туйлаһан амжалтанууд түсэбөөр хараалагдаһанһаа үлүүлһэн байна.

Мүнөө табан жэлэймнай дүрбэдэхи жэл — 1969 он гараба. Оронои экономическа хүсэ шадал арьбадхаха, совет хүнүүдэй ажабайдал һайжаруулха хэрэгтэ энэ жэл ямар нөөсэ нэмэри оруулхаб?

СОВЕТ ОРОНОЙ ЭКОНОМИКОДО 1969 ОНОИ НӨӨСЭ ЯМАР БАЙХАБ

★ Электроэнерги үйлэдбэрилгэ 687 миллиард киловатт-часта хүргэгдэхэ, үнгэрэгшэ жэлтэй жэшэбэл, 47 миллиард киловатт-часаар ехэ болохо юм. Гансахан жэлэй электроэнерги үйлэдбэрилэн гаргалга абаад харахада, 1940 ондо үйлэдбэрилһэнтэй адлихан болоно.

★ Нефть абалга 1965 онойхидо орходоо 83,5 миллион тонноор дээшэлхэ. Табан жэлэй гурбадахи жэлдэ нефть абалга 300 миллион тонноһоо ехэ болоо. 40 жэлэй турша соо СССР 100 миллион тонно нефть абаа, харин энэ тоогоо гурба дахин нэмээхын тула ойролоол арбахан жэл хэрэгтэй болобо. 1969 ондо Казахстанай ба Баруун Сибириин уурхайнууд нефть абалгада шухала хубита нэмэрсэ оруулха. Жэшээнь, Баруун Сибириин һефтяникгууд шэнэгэн түлишынгөө олзоборилго 57 процентээр нэмээжэ, Эхэ орондоо 19 миллион тонно нефть үгэхэ. Иигэжэ партиин Директивэнүүдээр хараалагдаһан хэмжээндэ хүрэхэ аргатай.

★ 8 процент — газ үйлэдбэрилгэ иимээр дээшэлхэ. 186 миллиард шахуу кубометр сэнхир түлишэ үгэхэ. Энэнь 1965 онойхиһоо 57 миллиардаар ехэ болоно. Байгша ондо газ түлишэтэй гэрнүүд гурбан миллионоор олон болохо, газ хэрэглэгшэдэй тоо 87 миллиондо хүрэхэ.

★ 112,6 миллион тонно булад байгша ондо шудхагдаха. 1965 онтой сасуулбал 21,6 миллионоор ехэ болоно.

★ Дабтаһан түмэр шудхан гаргалга 5,3 процентээр дээшэлжэ, 78 миллион тоннодо хүрэхэ.

★ 1969 ондо хэрэглэгдэхэ минеральна үтэгжүүлэгын асари ехэ хэмжээе дэлхэйн практика үшөө мэдээгүй юм. Ниимэ үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилгэ 13 миллион тоннодо хүрэхэ. Энэнь һүүлэй жэлнүүдэйхиһээ 2—2,5 дахин ехэ болоно. 38,5 миллион тонно үтэгжүүлгэ хүдөө ажахыда үгтэхэ; үнгэрэгшэ жэлтэй жэшэбэл, гурба миллион тонноор ехэ болоно.

★ Машина бүтээлгын ба металл болбосоруулгын продукци 1969 ондо 10 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ. Шэнэ түхэлэй станок, машина ба элдэб зэбсэгүүдые бүтээн гаргалга мүн лэ ехэ болохо юм. Автомат аргаар ябуулагдадаг станогуудые бүтээн гаргалга 90 шахуу процентээр ехэ боложо, автомат ба автомат-лини — 37,5 процентээр, лист хэбтэ сохижо гаргалгын автомат — 43 процентээр олоширхо хараатай. Тоолон гаргалгын техникын зүйлнүүд 30 процентһээ үлүүгээр нэмэхэ.

★ Цемент үйлэдбэрилгэ 1960 онойхидо орходоо хоёр дахин нэмэхэ. Энэнь 90 миллион тоннодо хүрэхэ: 1965 онойхиһоо 20 миллион тонноор ехэ болоно.

★ 1965 онтой сасуулбал, байгша ондо манай автозаводууд 231 мянган автомобиль олоор бүтээн гаргаха. Энэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэл соо гаргаһан автомашина үнгэрһэн арбан табан жэл соо бүтээн гаргаһан автомобилиин тоотой адли.

★ Промышленна продукциин үйлэдбэри ниимэ хэмжээтэйгээр хүгжэхэ: «А» бүлэгөөр — 7,2 процент, «Б» бүлэгөөр — 7,5 процент. Тиимэ дээрэһээ үргэн хэрэглэмжын товарнуудай үйлэдбэриин хүгжэлтэ үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдэй хүгжэлтэһөө ехэ байха. Нэн түрүүн, хүн зониие гол хэрэгтэй эд бараагаар гүйсэд хангахаар хараалагданхай.

★ Хүнгэн промышленностиин шухала зүйлнүүдэй эд бүтээн гаргалга 1968 оной түсэбтэй жэшэбэл, байгша ондо иимээр нэмэхэ: бүд — 4,2 процентээр. Элдэб бүд нэхэн гаргалга 9 миллиард дүрбэлжэн метртэ хүрэхэ. Энэнь 1950 онойхиһоо гурба дахин ехэ болоно; трикотажна зүйлнүүд 12,5 шахуу процентээр дээшэлхэ. Оронойлмнай хүн зон 1965 онойхидо орходоо хахад миллиард хэһэгээр үлүү трикотажна зүйлнүүдые абаха; арһан гутал — 7 процентээр, тиимэһээ арһан гутал бүтээн гаргалга табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ 640 миллионоор ехэ болохо.

★ Эдеэ хоолой промышленностиин продукци бэлэдхэн гаргалга урда жэлэйхиһээ 6 процентээр нэмэхэ, загаһа үйлэдбэрилгын продукци 9 процентээр нэмэхэ, тэрэшэлэн шанарынь дээшэлжэ, янза бүринь олоширхо.

★ Хүдөө ажахын валовой продукциин хэмжээн 6,1 процентээр дээшэлжэ, 85 миллиард түхэригтэ хүрэхэ. Энэнь нёдондоноойхиһоо 5 миллиард түхэригөөр ехэ.

★ 306 мянган трактор, 100 мянган таряа хуряалгын комбайн, 155 мянган ашаанай автомобиль, 10 мянган бульдозер, 6,6 мянганһаа үлүү скрепер, 14,6 мянган экскаваторнуудые байгша ондо хүдэлмэришэн анги хүдөө ажахын ажалшадта үгэхэ. 1965 онтой сасуулхада, тракторнууд — 66,5 мянгаар, таряа хуряалгын комбайнууд — 20,6 мянгаар, ашаанай автомобильнууд 84,8 мянгаар олоширхо зэргэтэй.

★ Хүдөө ажахын [...]питальна һомололго [...] миллионоор ехэ бол[...] рэ 17,2 миллиард[...] 1965 онойхиһоо 7 м[...] гөөр ехэ болоно.

★ Шэнэ гэрнүүд[...] үгэһэнэй ашаар орон[...] фонд 116 миллион [...] рээр үргэдхэгдэхэ. [...] дые зүбөөр түсэблэ[...] рын гэрнүүдэй шана[...] жарха.

★ Нийтын аша ту[...] далаг фондһоо Совет[...] зондо байгша ондо 58[...] харин үгтэхэ; энэнь [...] 4 миллиардаар ехэ; 1[...] шэбэл — 16 милли[...] лоно.

★ Хүн бүхэндэ [...] болото олзо орш[...] нэмэхэ. Табан жэлэ[...] турша соо түйлагдаһа[...] хэмжээнэй ёһоор бол[...] ургалта 6,1 процентэ[...] КПСС-эй XXIII съезд[...] нүүлэй хараалагдаһан [...] процент болоно.

Промышленна ба [...] үйлэдбэри хурдахан [...] вет арадай ажабайд[...] гада, Эхэ оронойнго[...] оборонно хүсэ шада[...] хижүүлгэдэ арадай [...] тын 1969 оной түсэб [...] боложо үгэнэ.

Табан жэлэй дү[...] даабаринуудые [...] дүүргэлтэ хадаа [...] съездын хараалһан [...] продукциин хүгжэлт[...] баримталха. В. И. Ле[...] 100 жэлэй ойе нэрэ[...] угтахын тула дэлгэ[...] мурысөөндэ манай [...] арад эдэбхитэйгээр [...] 1969 оной түсэб үлүү[...] түлөө хүсэ шадалаа [...] дэлжэ байна.

(«Агитатор» журна[...] номер[...])

...АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

...ҮХЭТЭ ОЙЕ ҺАЙН ...ЭЛДХЭЛТЭЙГЭЭР ...ТАХЫН ТҮЛӨӨ

...Ленинэй түрэһөөр 100 жэ... ...нютагай Соведүү... ...байһан хүдэлмэри тушаа ...депутадуудай Баргажанай ...Соведэй гүйсэдхэхэ ко... ...нүхэр В. М. Бод... ...республикын Вер... ...Президиум һаяхан ...«В. И. Ленинэй тү... ...жэлэй ойдо бэлдэхэ ту... ...ЦК-гай тогтоолые ...болгон, ойн баярай хүндэ... ...социалис уялгануудаа. ...жэлэй даабаринуудые ...бэелүүлхэ хэрэгтэ ...элсүүлхын тула ...нютагай Соведүүд яһа... ...ябуулна гэжэ тэм...

...предприятинуудай олонхи ...1968 ондо үйлэдбэ... ...түсэбүүдые амжалтатайгаар ...аймагай промышлен... ...түсэбые бүхы про... ...— 103,6, бэлэн болоһон ...105,3 процентдэ хүргэ... ...Ажалай бүтээсэ дээшэ... ...харааалагдаһанаа ор... ...процентээр нэмээ.

...хүдөө ажахын хүдэлмэ... ...зарим тэды амжал... ...Гүрэндэ мяха худалдаха ...104,1 процент дүүргэг...

...хэрэглэмжые медици... ...наймаанай ба соёл ...талаар хангалга үргэдхэг...

...посхонуудаа болбосон тү... ...нютагай барилгын ...үргэнөөр хэрэглэн, ...культурно-ажаһуудалай ...тула аймаг дотор го... ...ябуулагдаа. Тиин ...метр талмайтай ...1120 һурагшадай һура... ...һургуули, 90 үхибүүдэй ...саад-ясли, 85 орон... ...120 хүнэй һуури... ...зоной ажаһуудалай хэ... ...хангаха комбинат, 3 мага... ...бусад шэнэ барилга үнгэ... ...ашаглалгада үг... ...оной туршада аймагай ...11,7 мянган ...һуулгадаа, 198 пали... ...автобусуудые хүлеэ... ...8 павильон бари... ...харгынууд заһабарилаг...

...оной январьда партийн... ...эдэбхитэдэй суглаан зарлаг... ...Ленинэй түрэһөөр 100 ...бэлэдхэлтэй дашарамдан ...ажалшадай урда табигдаһан ...дэлгэрэнгыгээр зүбшэн ...промышленностиин, ху... ...болон барилгын эмхи... ...социалис уялганууд баталан

...хамта В. И. Ленинэй тү... ...жэлэй ойдо зорюулан эн... ...нютагай Соведүүдэй хэжэ ...хүдэлмэридэ олон дутагдал... ...гэжэ Президиум онсо...

...ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр ...харааалһан хэмжээ ...аймагай Соведэй сесси, ...комитедэй заседани үшөө ...Энэ асуудал ...Баргажанай сельскэ, Уланай ...Соведүүдэй гүйсэдкомуудай ...зүбшэгдэһэн байна.

...бэлэдхэлээр үүсхэгдэ... ...политическэ дэбжэлтые ...сельскэ, поселково болон ...Соведүүдэй гүйсэдкомууд ...соёл культурын зорил... ...тайгаар бэелүүлхэ хэрэг...тэ дутамагаар зорюулна, түрүү дүй дүршэл һулаар дэлгэрүүлнэ. Абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэ хэрэгтэнь зарим колхоз, совхозуудта, предприяти болон эмхи зургаануудта тодорхой һайн туһаламжа үзүүлэгдэнэгүй. Аймагай 33 предприяти, организациһаа табаниинь үнгэрөөшэ жэл үйлэдбэриингөө түсэб дүүргэжэ шадаагүй.

«Иркутсклесстройн», Баргажанай СМУ, «Бурятцелинстройн» Курумканай СМУ болон Буркоопсоюзай барилгын участогай лаадаг шэнэ барилганууд саг болзорһоо хожомдожо, шанар муутайгаар бүтээгдэнэ.

Мүн колхоз, совхозуудшье ехэхэн дутуу дунданууддай. Ниитын малһаа абтадаг ашаг шэмэ, хүдөө ажахын ургамалнуудай гараса үшөөл бага, тиимэ ушарһаа тус аймаг гүрэндэ һү, үндэгэ, ноохо, ороохо таряа худалдаха түсэбөө үнгэрөөшэ жэл дүүргээгүй.

Гааргын, Харамодоной, бусад зарим сельскэ болон сомоной Соведүүд ажахынуудта ороохото ургамалнуудай үрэһэ хүрэнгэ саг соонь сэбэрлэхэ, тарилгын шанарта хүргэхэ талаар үзэгдэжэ байгаа дутагдалнуудһаа тодорхой тобшолол хэжэ, зохисотой хэмжээ абанагүй. Аймагай зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ мууса хангагдана.

Сельскэ болон сомоной Соведүүдэй зарим гүйсэдхэхэ комитедүүд «Ажалшадай депутадуудай сельскэ болон поселково Соведүүдэй хүдэлмэри һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой эрилтэдэ хүрэмөөр хүдэлнэгүй, колхоз, совхозууд, промышленна предприятинууд, барилгын болон бусад организацинууд үйлэдбэриингөө түсэб, социалис уялгануудаа хэр дүүргэнэб гэжэ һулаар хинан шалгана.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулан нютагай Соведүүдэй хэжэ байгаа хүдэлмэридэхи дутуу дунданuuдта анхаралаа хандуулха, тэдэниие усадхахын тула тодорхой хэмжээ абахыень Баргажанай аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум уялгалба.

Ленинскэ ойдо бэлдэхэ асуудалаар харааалагдаһан хэмжээ ябуулгануудые ажалшадай депутадуудай аймагай, сельскэ, поселково болон сомоной Соведүүдэй сессинүүд дээрэ зүбшэн баталхыень, тэдэнэй дүүргэлтэ хангахыень гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ дурадхагдаа.

Үйлэдбэриингөө түсэбүүдые, социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэнь колхоз, совхозуудта, промышленна предприятинуудта, барилгын организацинуудта улам эдэбхитэйгээр туһалхын, Соведүүдэй, тэдэнэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй, гүрэнэй дээдын зургаануудай шиидхэбэринүүдые, һунгагшадай захяа дурадхалнуудые бэелүүлхын тула Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинууд, гүйсэдхэхэ комитедүүд, депутадуудай бүлэгүүд гол анхаралаа хандуулан хүдэлхэ зэргэтэй.

Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха хэрэгтэ колхоз, совхозуудые, промышленна предприятинуудые бүри эдэбхитэйгээр хабаадуулжа, энэ хүдэлмэреэ эрид һайжаруулхыень, сагаан эдеэнэй зүйлнүүдээр ажалшадай хэрэглэмжэ гүйсэд хангахыень, эд бараа элбэгээр наймаалхыень, малшадай эрилтэ һайнаар хангахыень аймаг доторхи нютагай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдые Верховно Соведэй Президиум уялгалаа.

УНШАГШАД ОЛОШОРНО

Үбэлэй һүүлшын һара үнгэрбэ. Энэ һарада шэмэрүүн хүйтэн боложо, хаа хаанагүй 40-өөд градус хүрэтэрөө хүйтэрһэн, һалхи шуургатайшье байгаа. Хэды хүйтэнэй болобошье, хүдөөгэймнай малшад, тарияашадай абаһан уялгаа дүүргэхын хойноһоо шармайн оролдожо ябаһан тухай баяр баясхаланта мэдээсэл абтажал байгаа. Эдэ материалнуудай дундаһаа хурьга абалгын ямараар ябажа байһан тухай статья, корреспонденци олоор абтаһан байна. Тэдэнэй дундаһаа Ж. Бадмаев, П. Содбоев, Р. Мункуев, Р. Цымпилов (Хэжэнгэ), П. Мочанинов (Бэшүүр), К. Габаев (Улаан-Үдэ), О. Гомбоев (Түнхэн), Б. Баяндуев (Сэлэнгэ) болон бусадай нэрые дурдая. Дурсагдагша хүдөө бэшэгшэдэй эльгээһэн статья, корреспонденцинүүд «Хонин бүриһөө хурьга абахын түлөө мүрысэел!», «Нэгэшье хурьга гарзалуулангүйгөөр түлжүүлхэ — хонишодой нангин уялга», «Хонишод абаһан хурьган бүхэноо тобир һайнаар түлжүүлээл!» гэһэн гаршагууд доро толилогдожо байгаа, толилогдоһооршье. Тиихэдэ февраль һарын эхинһээ мартын 16-да болохоёо байгаа нютагай Соведүүдые һунгалтада зорюулагдаһан бэшэгүүд олоор абтажа, газетэдэ толилогдожо эхилээ. Ерэһэн материалнуудай дунда үндэр бүтээсэтэ ажалаараа алдаршаһан ажалша бэрхэ хүбүүд, басагадаа нютагай дээдэ зургаанда дэбжүүлһэн тухайгаа, мүн тэдэнэйнгээ ажалай амжалта яагаад туйлажа ябаһан тухай зураглал, репортажууд абтажа, газетын хуудаһануудта толилогдоо.

Энээнһээ гадна республикын хото, хүдөөгэй предприяти, колхоз, совхозуудай хүдэлмэришэд, малшад, механизаторнуудай үнгэрһэн февраль һарада туйлаһан амжалта, тэдэнэй үйлэ хэрэгүүд тушаа, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй хүсэл, эрмэлзэл, һанал тухай хэлэгдэһэн олон тоото бэшэгүүд абтажа, тэдэнэй олонхинь газетэдэ толилогдожо, үргэн олон уншагшадта мэдээсэгдэжэ байгаа. Абтаһан материалнууд «Алдарта ойн хүндэлэлдэ», «В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойдо — габшагай ажал», «Саяанһаа Витим хүрэтэр» гэһэн гаршагууд доро толилогдоо. Модо бэлэдхэл дээрэ ажалай бүтээсэ али бүхы аргаар дээшэлүүлхэ талаар «Баргузинлес» трестын Хурамхаанай леспромхозой модошодой гаргаһан үүсхэл газетэдэ толилогдожо, республикын модо бэлэдхэгшэдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрһэн байна. Энээндэ зорюулагдаһан материалнууд редакци абажа эхилээ.

Тэрэшэлэн газетын хуудаһануудта үдэр бүри шахуу толилогдожо байдаг «В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо», «КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө», «Партийна комсомолой ажабайдал», «Коммунист тухай хөөрөөн», «Нютаг нютагай һонин», «Редакцида ерэһэн бэшэгүүд» болон бусад гаршагууд доро олон статья, корреспонденци, материалнууд толилогдоһон байна.

Үнгэрэгшэ һарада манай редакци хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдһээ табан зуугаад бэшэг абаа. Тэдэнэй олонхинь газетэдэ толилогдоһон байха. Үдэр бүри редакцида ерэжэ байдаг бэшэгүүдэймнай дунда ажахынуудтахи дутуу дунданuuдые шүүмжэлһэн статья, корреспонденцинүүд бии. Тэдэнэй зариманиинь газетэдэ толилогдожо, нүгөөдүүлынь хэмжээ абахын тула эмхи зургаан, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ эльгээгдэнэ. Газетэдэ толилогдоһон шүүмжэлхы корреспонденци, статьянуудай мүрөөр, ямар хэмжээнэй абтаһан тухай газетэ мэдээсэжэ байдаг. Жэшээнь, байгша оной январь һарада «Һогтуу Шаадай, хүмэриһэн трактор» гэһэн гаршагтай статья манай Будамшууда толилогдоһон байгаа. Дэмыртэрээ һогтоһон Шаадай (Баргажанай аймагай XXII партийна съездын нэрэмжэтэ колхоз) «Беларусь» трактор хулууҗа унаад, Ярагта нютагһаа арбаад модоной газарта оршодог Уланай магазин архи бэдэржэ ерэһэн байгаа. Магазинай наймаалагшые бэдэржэ ябаһан Шаадай Омоноев тэрэ трактораа харгы зүбшаһан нүхэ руу хүнтэрүүлжэ, ехэ гай татаһан байгаа. Энэ статьягай мүрөөр хэмжээ абахыень Баргажанай аймагай арадай хиналтын комитедтэ редакци хандаһан юм. Һаяхан тэндэһээ харюу ерэхэдээ, һогтуу Шаадайда ямар хэмжээнэй абтаһан тухай мэдээсэһэн байна.

Мүн манай газетын эдэбхитэд өөһэд өөһэдынгөө нютаг нугада боложо байһан һонин тухай, ажалша бэрхэ малшад, тарияашад болон бусад мэргэжэлтэдэй туйлаһан амжалтые магтаһан бэшэгүүдые олоор эльгээһэн байна. Тэдэ материалнуудаар тусхай хуудаһан зохёогдожо, уншагшадай анхаралда табигдаһан байха.

Долоон хоног бүридэ гаража байдаг «Шэхэнэй шэмэг, нюдэнэй хужар», «Амаралтын үдэрэй хуудаһан», «Хонхо» гэһэн тусхай хуудаһануудта толилогдодог һайн һайн материалнууд уншагшадаймнай анхаралые татаһаар. Илангаяа «Будамшуу», таабари болон бусад материалнуудай олоной анхарал татадаг болоһониинь һайшаалтай.

Мүнөө хабарай түрүүшын һара гараһаар хэды хоног үнгэрбэ. Энэ һарамнай хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдэй ёһотой шалгалта харуулха һара болоно гээшэ. Тиимэһээ манай эдэбхитэд — хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэд түл абалгын, хабарай тарилгада бэлэдхэлгын хүдэлмэринүүдтэхи габшагай ажалые магтаһан, ажал хүдэлмэри дээрэхи дутуу дунданuuдые шүүмжэлһэн статья, корреспонденци редакцидаа эльгээжэ, мэдээсэжэ байхыетнай хүсэнэбди.

ГАЗЕТЫН ЭДЭБХИТЭДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

ХЭЖЭНГЭ. (**Телефоноор абтаба**). Һаяхан аймагай Соёлой ордондо ханын газетэнүүдэй редакторнууд, республикын, аймагай газетэнүүдэй хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэд сугларһан байна. «КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй шиидхэбэри бэелүүлхэ талаар аймагай газетын хүдэлмэрилэгшэд, хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй зорилго» гэһэн асуудалаар КПСС-эй райкомой секретарь **Р-Д. Г. Баяртуев** элидхэл хэбэ.

Хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй суглаанда хабаадалсаһан «Буряад үнэн» газетын редактор **Ц. Ц. Цибудеев**, «Правда Бурятии» газетын информациин таһагые даагша **Л. И. Неретина** гэгшэд сугларагшадта республикын газетэнүүдэй саашанхи зорилго, түсэбүүд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэһэн байна.

Суглаанда хабаадагшад дээрэ дурсагдаһан асуудалаар үгэ хэлээ.

— Аймагаймнай «Хэжэнгын гол» газетэ һүүлэй үедэ залуушуулые хүмүүжүүлгэ, мүргэл шажанда зорюулагдаһан статья, корреспонденцинүүдые толилногүй, — гэжэ урдань «Хэжэнгын гол» газетын түрүүшын редактор байһан, мүнөө РСФСР-эй габьяата багша, Хэжэнгын дунда һургуулиин багша **Н. Н. Намсараев** шүүмжэлһэн байна.

Энээнһээ гадна ажал хэхэ дурагүй, архи тамхи намнаад ябагшадые шангаар шүүмжэлһэн фельетон, статьянууд хомор. Саашадаа эдэ дутуу дунданuuдаа һайжаруулхын тула эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулая гэжэ суглаанда хабаадагшад мэдүүлбэ. Хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй энэ суглаан дээрэ хамтадаа арбан хүн үгэ хэлээ.

«Хэжэнгын гол» газетын редактор **Д. Ц. Цыренов** суглаанай түгэсхэлдэ үгэ хэлэхэдээ, уншагшад, хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй хэлэһэн дутуу дунданuuдые саашадаа усадхажа, аймагайнгаа газетэдэ һайн, олон материалнуудые толилжо байхабди гэжэ мэдүүлбэ.

Һүүлээрнь республикын, аймагай газетэнүүдэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсагшадта редакцинуудай Хүндэлэлэй грамота, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа.

Улаан-Үдын судна-барилгын заводой слесарь-хабсаргагша Валерий Георгиевич Глушков энэ жэлэйнгээ түсэб ноябриин 7 болотор дүүргэхэ уялгатай. Хэһэн, бүтээһэн юумэниинь хододоо эрхим шанартай байдаг. Нүхэр Глушков заводой түрүү слесарь байхаһаа гадна, арадай хинагшадай эдэбхитэн юм. Зураг дээрэ: В. Г. Глушков.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

Толилогдоогүй бэшэгэй мүрөөр

ЗҮБЫНЬ ИИМЭ БАЙБА

Би модо урадхуулгын Үдын конторын Хүрбын участогай хүдэлмэришэнби. Урда тээнь модо урадхуулгын Дунда Үдын участогта трактористаар арба нэгэн жэл зургаан һара тухай саг соо ажаллажа ябатараа, 1967 оной сентябриин нэгэнһээ өөрынгөө дураар ажалһаа гараһан байгааб. Тэрэл һара соогоо модо урадхуулгын Дээдэ Үдын участогта ерэжэ, 1968 оной апрелиин 15 болотор юрын лэ хүдэлмэришэнөөр хүдэлһэн байнаб. Байрагүйһөө боложо, эндэһээ гаража ошохо баатай болгодоо бэлэй. Тиигэжэ ябаһаар нэгэ газарта үни удаан хүдэлөө гэһэн ажалайнгаа стажһаа хаһагдашооб. Мүнөө модо урадхуулгын Хүрбын участогта трактористаар 1968 оной майн 22-һоо хойшо ажалланаб. Ой модоной ажахыда үни удаан саг соо хүдэлһэн ажалаймни стажые хүсэндэнь оруулыт гэһэн гүйлтатайгаар директорэй орлогшо нүхэр Игошевтэ хандаһамни:

«Ажалайтнай стаж хүсэндэнь орхижо шадахагүй байнабди. Хоёр удаа өөрынгөө дураар ажалһаа гараһан байнат» — гэһэн харюу үгөө. Тиимэһээ энэ асуудалые зүб тээшэнь шиидхэжэ үгыт гэжэ манай редакцида нүхэр Зимирев хандаһан байгаа.

Хэмжээ абахын тула модо урадхуулгын Үдын конторын хүдэлмэришэдэй комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Храбрых гэгшэдэ манай редакци бэшэг эльгээһэн юм.

«Модо урадхуулгын Хүрбын участогай хүдэлмэришэн нүхэр Зимиревэй гомдожо бэшэхэнь зүб. Урданаа манай республикын ой модоной ажахыда үни удаан ажаллажа ябаад, өөрынгөө дураар нэгэ ажалһаа нүгөө ажалда ороходонь, ажалайнь стаж хубилгангүй орхидог байгаабди. Харин 1968 оной июлиин 27-һоо хойшо манай предприятиһаа гаража ошогшодто ажалайнь стаж хубилгаха гэһэн тогтоол главлеспром ой модоной промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай ЦК хоёр баталан абаһан байгаа.

«СССР-эй ой модоной министерствын системэдэ 1966 оной январиин 1-һээ 1967 оной июлиин 21 болотор ой модоной бусад ажахынуудта орожо ажаллагшадта, хүдэлмэриинь стаж, нэмэлтэ түлбэри тэрэ шэгтэнь үлөөгдэнэ» гэжэ тэрэ тогтоол соо хэлэгдэнэ.

Тиигээд ерэхэлээрээ хүдэлмэришэн Зимирев ажалһаа хэдэн удаа өөрынгөө дураар гаража, орожо ябахадаа — 1968 оной майн 21-дэ Хүрбын участогта дахинаа ерэжэ хүдэлмэридэ ороходоо, тэрэ тогтоолоор гаргагдаһан хүнгэлэлтэдэ оронгүй үлэшөө. Тиигэжэ ажалайнь стаж, нэмэлтэ шагнал үгтэхэгүй болоно. Тиимэ шагнал, ажалайнь стажай ёһоор 1971 оной майн 21-һээ түлэгдэжэ эхилхэ болоно гэжэ нүхэр Храбрых манай редакцида мэдээсэбэ.

„Буряад үнэндэ“ бэшэһэнэй һүүлээр

„ХЭЗЭЭ СЭБЭРЛЭГДЭХЭ ҮРЭҺЭН БЭ?“

Иимэ гаршагтай статья манай газетын декабриин 25-най номерто толилогдоһон байгаа. Статья соо Улаан-Үдын аймагай «Улаан Оронго» колхозой тоог дээрэ суглуулагдаһан тариян саг соогоо сэбэрлэгдэнэгүй. Үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэхэ «ОС-4,5» түхэлэй хоёр машина бии. Теэд тэдэнэрынь хоёр ондоо тоог дээрэ хэбтэнэ. Ороохо таряагаа томо обоохойнуудта хэбтүүлжэ, шанарыень муудуулжа, гутаажа байна. Колхозой тоог дээрэ 1300 центнер обёос орой сэбэрлэгдээгүй, комбайнуудһаа асарагдаһан зангаараа хэбтэнэ гэжэ хэлэгдэһэн юм.

Статья соо хэлэгдэһэн баримтанууд булта зүб байба. Мүнөө «Улаан Оронго» колхозой тоог дээрэхи тариян сэбэрлэгдэжэ эхилээ. Нарһата Толгойн тариянай тоог дээрэ ороохо сэбэрлэхэ «ОС-4,5» түхэлэй гурбан машина хүдэлнэ. Арадай хиналтын аймагай комитедэй шалгажа үзэһэнэй һүүлээр, энэ ажахыда 1000 тонно шэниисын үрэһэн нэгэдэхи, хоёрдохи классай болгогдоо гэжэ Улаан-Үдын аймагай үйлэдбэриин управлениин начальник нүхэр Кожевников манай редакцида мэдээсэбэ.

...дай уран зохёолшодой VI съездые угтуулан

А. СОКТОЕВ, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат

...УРЯАД РАССКАЗ ТУХАЙ БОДОЛНУУД

(...Эхининь манай газетын 6-най номерто).

...Цыдендамбаевай «Һүүлшын ...» гэһэн рассказ сатирическэ ...най мүнөө үеын рассказуу... ...нуудэй нэгэн болоно. Тэ... ...һайханайнгаа талаар үн... ...зэндэ бэшэгдэнхэй. Рас... ...герой Рэгдэл Ринчинов — ...огсом зантай дарга хү... ...годо образ. Тэрэниие хүн ...» гэжэ нэрлэнэ. Рэ... ...нинов сомоной Соведэй ...байһан тула ямаршье ...хадамни хамаагүй гэжэ ...байгаа: хүниие бадашаха, ...ромжолхо, наада бариха ...Тэрэ мүнөө хүрэтэр дээ... ...гүй, дороо дүүгүй ябаа... ...үһа гүйтэрөө, шала ...тарайжа хүльбэржэ бай... ...айнгаа игсуудажа, бэлээр ...шадахаяа болитороо, ...зоной энеэлдээ һаа, ...ехэл баясаха байха. Тии... ...зайһан ехэл хүхижэ, ...ташажа, айхабтар һайнаар ...дүүргэжэ һууһан хү... ...янза үзүүлхэ юм».

...һүүлдэ Рэгдэл Ринчи... ...аятүй байдалда ороно. ...Намдагма гэжэ үргэ хэ... ...юумэнэй урда тунха... ...сомоной Совет соо ...байһан зоной дунда ...шоо шобто хэлэнэ. ...энеэдэ наадан болоһон ...дорой муу байдалда

...рассказ мүнөө үеын ажабайдал үргэнөөр зураглан харуулна гэжэ дээрэ дурсагдагша жэшээнүүд элеэр гэршэлнэ. Залуушуул ба аха үетэн, хото город ба хүдөө һуурин, алба хаагшад ба малшад, элдэб зан абаритай, олон ондоо мэргэжэлтэй хүн зон — эдэ бүгэдэ рассказ соо зураглагданхай.

Рассказуудые уншаад байхада, нэгэ иимэ һанал түрэнэ. Мүнөө үеын совет рассказай эгээл шухала темэнүүдэй нэгэн болохо ажалай темэ гэмшэлтэй үсөөхэн байна. Амаралтын үдэр гү, али ажалай һүүлээр, үгышье һаа, агнуури дээрэ, курорт дээрэ, зам харгыда (поезд, автобус, самолёт соо), нэгэн гэбэл, албанай хэрэгээр ябаһан газарта олонхи рассказуудай үйлэ болоно. Харин геройнуудынь ажал хүдэлмэри хэхэ наһанһаа үнгэрэнхэй гү, али ажал хэхэ үшөө үды зон.

Гэхэтэй хамта, имагтал ажал хүдэлмэри хүниие бүхы талаһаань гэршэлдэг. Арад зонойнгоо сэсэн мэргэн үгэнүүдые һанаад үзэе: «Ажал сооһоо ухаан гараха, аман сооһоо үгэ гараха», «Ажалша хүн арад зондоо хүндэтэй», «Ажал хэжэ хүн болодог, арые дабажа хүлэг болодог» гэхэ мэтэ. Эдэ үгэнүүдэй агуу ехэ удха шанар арад зоной ажабайдалай айхабтар ехэ дүй дүршэлһөө эшэ үндэһэтэй ха юм. Рассказ бэшэгшэ эндэ ямаршье темэ, сюжет, зүрхэ сэдьхэлэй байдал олохо дүүрэн арга боломжотой.

РАССКАЗ БЭШЭХЭ ШАДАБАРИ

Рассказ гээшэ бага формын жанр байһан тула богонихон байха ёһотой. А. П. Чеховэй рассказ бэшэжэ эхилхэдэ, газетын редакторнууд тэрэтнай хоёр колонкоһоо дээшэ бэшэ байха зэргэтэй гэжэ гуйдаг байгаа. Чехов энэ эрилтыень наринаар дүүргэдэг байһан юм. Мүнөө томонууд, заримдаа 25—30-һаа үлүү хуудаһан рассказуудые бэшэдэг. Дэлхэйн ямаршье литературада рассказай ехэ багань долоо-найман (машинка дээрэ) хуудаһан болодог. Теэд мүнөө энэ ехэ хомор болоһон ушар. Юундэб гэхэдэ, томо шухала темэ багахан талмай дээрэ харуулха гээшэмнай ехэ бэрхэшээлтэй хэрэг ха юм.

Магад иимэһээл манай буряад литературада зохёол бэшэдэг залуушуул заабол роман бэшэхэ гэжэ оролдоно гээшэ ха гэһэн ажаглалта бии. Дүй дүршэлгүй дээрэһээ гү, али бэлиг шадабариин бага дээрэһээ гү туужа, новеллэ соо багтаха баримтануудые зузаан, томо роман болоторнь һунаажархидаг байна. Үгышье һаа, имагтал роман ехэ литература гэжэ бодоно гээшэ ха.

«Түрүүн, багахан юумэнүүдые бэшэжэ һурахада туһатай, һайн байдаг. Тиихэдээ, иимэ хараа шугам баригты: үгэдөө хямда, наринаар хандаха. Зүгөөр тэрэтнай эли тодо, ойлгосотой байха ёһотой», — гэжэ А. М. Горький тэмдэглэн бэшээ һэн.

Уран зохёолшо бага формо соо ехэ удха оруулхые һанахадаа, зураглан найруулалгын аргануудые хямдаар хэрэглэхые оролдодог.

Багахан рассказ соо роман соохидол адляар хүнэй хуби заяа үргэнөөр харуулха аргагүй ха юм гэжэ зарим бэшэгшэд һанадаг. Олон хүн зониие, элдэб эсын үзэгдэл, үйлэ хэхэ мэтэнүүдые рассказ соо багтаахагүйш гэжэ бододог.

Рассказай онсо тиимэ илгаа геройнууд болон үзэгдэлнүүдэй тоогоор бэшэ, харин тэрэ үзэгдэлэй уран һайханай аргаар яажа харуулагдаһан дээрэһээ дулдыдан элирдэг байна. Новеллэ багаханшье жанр һаа, түүхын айхабтар ехэ удха багтааха аргатай гэжэ хэлэжэ болоно.

Тусхай нэгэ ушарай үзэгдэлэй болон харуулагдаһан хүнэй образ эли тодоор гаргажа шадаха гээшэ уран зохёолшын зорилго болоно. Уншагша тэрэ образһоо уламжалан, ажабайдалдаа ехэ удха шанартай юумэ гүнзэгыгөөр мэдэрэн ойлгожо абаха ушартай. Олдоһон образ мүлигдэжэ, үлүү булуу юумэнһээ сэбэрлэгдэхэ ёһотой.

Дээрэ дурсагдаһан рассказуудые энэ талаһаань хаража үзэе.

«Хүгжэм» гэжэ рассказ соо буряад һууринай шэнэ ажабайдал зураглан харуулагдаа. Автор эрхим һайн образ оложо шадаа гэжэ хэлээ һэмди: юрын малша эхэнэр ирагуу һайхан хүгжэм шагнана. Энэ мүнөө үеын хүдөө нютагуудта хаа хаанагүй болоно байдаг ушар. Ажабайдалай үзэгдэлнүүд сооһоо нэгэ баримта шэлэн абаад, образ гарган согсололго Ц. Галановай бэлиг шадабари элирхэйлнэ.

Зүгөөр Ц. Галановай бүхы үлүү юумэнүүдые абажа хаяа һаань, образынь бүри тодорхо бэлэй. Автор ехэл удаан олон табые тоололжо, Балжиматай бидэниие танилсуулна: хаана ажаһуугааб, хэнтэй нүхэсөөб, гэр бүлынь байдал ямар байгааб, ямар ажал хээб, ямар һанал бодолтой ябааб гэхэ мэтэ. Иигэжэ бүхы нэгэдэхи хубинь зохёолой оролто болошоо. Удаань хоёрдохи хубинь эхилнэ: «Нэгэтэ Балжима үглөөнһөө һү тушаажархёод...» Эгээл эндэ рассказай гол үйлэ эхилнэ.

Новеллэ соо харуулагдаха хүниие зураглажа эхилхэдэ, хоёр-гурбан тодо һонор жэшээнүүд гү, али авторай богонихон танилсуулалга хэрэгтэй байдаг. Зүгөөр бүхы анхарал боложо байгаа үзэгдэлдэ хандуулагдаха ушартай. Тиихэдээ, автор хүнэй зан абариин гү, али харуулагдаһан үзэгдэлэй ажабайдалдамнай дайралдадаг согсолмол найруулга бэлиг шадабариингаа бүхы хүсэ гарган харуулха ёһотой.

Чехов зарим рассказуудайнгаа оролто нэгэл мэдүүлэлээр дүүргэдэг байгаа. Тэндэ тон шухала юумэн хэлэгдэнэ. Жэшээнь, «Николаевска түмэр харгын вокзал дээрэ хоёр нүхэд ушаран уулзаба: нэгэниинь тарган бүдүүн, нүгөөдэнь туранхай нарин». Эндэ бэлиг шадабари, хурса хёрхо нюдэн хэрэгтэй ааб даа.

Зарим уран зохёолшод байгаали зураглан харуулалга рассказ соо заабол хэрэгтэй гэжэ һанадаг. Тиихэдээ хэрэгтэйшье, хэрэггүйшье газарта байгаали зураглана. Г. Доржиевагай «Һайхан сэдьхэл» гэһэн рассказтай танилсаа һэмди. Эндэ харуулагдаһан үйлэ хэрэгтэ байгаали ямаршье хабаагүй. Теэд рассказ байгаали харуулалгаһаа эхилнэ. Июлиин бүгшэм халуун үхибүүнэй түлөө хоёр бүлын дунда болоһон арсалдаанда ямаршье тиимэ сэхэ хабаатай бэшэ ха юм.

Б. Мунгонов «Үбгэн Санхюу» гэһэн ангуушад тухай рассказаа намарай үеые зураглан эхилнэ. Эндэ энэнь ойлгосотой. Зүгөөр эндэшье үлэмжэ ута зураглал болошохоёо һанана гэжэ тэмдэглэлтэй. Санхюу үбгэнэй хөөрэжэ эхилхэ үе хүрэтэр хоёр хуудаһан үнгэрнэ. Тэрэ хоёр хуудаһан соо иимэ юумэн бэшэгдэнхэй: хонохо газараа яажа олооб, хэн үһа асараа б, яажа гал носоогооб, үдэшын эдеэ бэлдэлгэ, эдеэлэлгэ гэхэ мэтэ. Зүгөөр энэ ута тоололгонь Б. Мунгоновой уран һайхан үгөөр бэшэгдэнхэй байна. Тиибэшье, энэнь рассказ соо үнгэрмэ унжагай юумэн болошоо. Иимэ дэлгэрэнгы тоололго томо эпическэ зохёол соо байгаа һаа, хамаагүй бэзэ даа.

Жэжэ, багахан зүйлнүүдые шүүлэн абаха бэлиг шадабари Ч. Цыдендамбаевта бии. «Эрженя» гэһэн рассказайнь оролто соо Должима абгай гансахан лэ шүдэтэй гэжэ хэлэгдэнэ. Саашань уншахадаа, энэ шүдэн тухай юумэ олохогүйбди. Зүгөөр һүүлэй һүүлдэ Должима абгай энэ гансахан шүдэеэ үзүүлхэеэ врачта ошоно. Врач ород басаган байгаа. Тиигэжэ хүбүүнтэйнь хани халуун нүхэсэһэн басагые тэрээхэн үбшэн шүдэеэ зуун харана.

Ч. Цыдендамбаев «Һүүлшын энеэдэн» гэһэн рассказ соогоо Рэгдэл Ринчиновэй дүрэ зураг нигэжэ харуулна: «мяхалиг палигар нюуртай, пэтэн хара шарайтай, тарган хүн столой саана обойжо һууха» Ринчиновэй культурань — «үшөө портфель соонь үнихэнэй угаагдаагүй аршуул, дутуу мүлжэгдэһэн үхэрэй һээр гү, али шэлэй оёорто үлэһэн хара архишье байхадаа ядахагүй»; тэрэнэй ноёрхуу һүүхиргэн аяг зан — «Рэгдэл Ринчиновэй урда байна бэшэт, советскэ засагай урда харюусажа байнат!» гэхэ мэтэ. Эдэ бүгэдэ образ бүри эли тодо болгожо, Ринчиновэй сатирическэ дүрэ зураг харуулна. Автор энэ ушарта хоёр зорилготой байгаа бидэнд... ямар геройн ...

...М. В. Ломоносовой нэрэмжэтэ ал... ...медаль Наукануудай академиин ...мтын суглаан дээрэ баяр, ёһололой ...онон байдалда академик В. А. Эн... ...ьгардта барюулагдаа.

СССР-эй АН-ай жэлдээ нэгэ дахин ...рдагдадаг хамтын суглаан мартын ...да хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

(ТАСС).

„Космос-269“ ...имдхүүлэгдэбэ

...эдээсэл

...эл одон 1969 оной мартын 5-да ...оветскэ Союзһаа дэгдээгдээ.

• • •

«Космос-270» гэжэ ээлжээтэ хэ... ...эл одон 1969 оной мартын 6-да ...оветскэ Союзһаа дэгдээгдээ.

Уран зурагай выставкэ нээгдээ

ШЭРЭ, БУДАГАЙ ШЭДИТЭ ХҮСЭН

Ц. С. Сампиловай нэрэмжэтэ уран һайханай республиканска музейдэ зуралгын искусствын выставкэ нээгдэбэ. Тус выставкэдэ революциин урда тээ ажаһууһан ород уран зураашадай бүтээлнүүд табяатай. Мүн совет уран зураашадай бүтээлнүүд харагшадай анхарал татаха. 18-дахи болон удаадахи зуун жэлнүүдтэ, мүнөө үедэшье бүтээһэн зурагууд, скульптуранууд, декоративна-гоёолтын искусствын зүйлнүүдые харагшад һонирхохо аабза.

Он жэлнүүдээрээ хойно хойноһоонь һубарюулан үлгөөтэй зурагууд хоёр зуутаад жэлэй турша соо ородой зуралгын искусство яажа хүгжөөб гэжэ выставкэдэ ерээшэдтэ хөөрэжэ үгэхэ.

18-дахи зуун жэлдэ түрүү үзэлтэй уран зураашад тэдэнэй творчество тэдхэжэ байһан шажанай сюжедһээ мултаржа, бодото ажабайдал тээшэ нюураараа эрьеһэн түүхэтэй. Илангаяа хүнэй портрет зуралга тэрэ үедэ айхабтар ехэ амжалта туйлаһан юм. Эндэ В. Боровиковскиин зурагуудые онсо тэмдэглэмээр. Тэрэ уран зурааша — 18-дахи зуун жэлдэ ажаһууһан бэлигтэ портретистнүүдэй нэгэн.

Манай музейн хадагаламжада В. Боровиковскиин бүтээһэн эхэнэрнүүдэй хэдэн портрет бии. Жэшээнь, агууехэ княгиня Александра Павловнагай гү, али А. Ф. Голицинагай портредүүдые анхаралтайгаар шэнжэлхэдэ, уран зураашын онсо маяг элирхэ. Юрэдөө онсо маягынь тэрэ үедэ тохонижожо эхилһэн портрет зуралгада ниитэ дээрэнь хабаатай гээшэ. Тэрэ үедэ уран зураашын тархиһаа абтаһан бэшэ, харин амиды хүниие зураглан харуулха гээшэ тон ехэ удха шанартай байгаа ха юм.

Портредэй тэрэ үеын мастернуудай тоодо Ф. Шубин оролсоно. Тэрэ скульптор мрамораар хүнэй гансахан газаахи түхэл шарай адляар гаргахаһаа гадна, доторойнь байдалые харуулжа шададаг байгаа. Жэшээнь, 1792 ондо гипсээр бүтээһэн М. В. Ломоносовой бюст (эхэ зурагынь Ленинградта ородой музейдэ юм) Ф. Шубинай бүтээһэн эрхим портредүүдэй нэгэн. Ф. Шубин Ломоносовые тон юрын, хүсэтэй, аялдар хүн гэжэ харуулаа.

Выставкэдэ табигдаһан зурагууд соо К. Зеленцовой «Дэгэлтэй басаган», И. Хруцкиин «Натюрморт» гэһэн хүдэлмэринүүд табяатай. Нэрлэгдэһэн уран зураашад — бэлигтэ ород уран зурааша А. Венециановай шабинар. Тэдэнэр багшынгаа һургаал дагажа, юумые «байһан шэг сооонь» зураха гэжэ оролдодог байһан.

Крепостной таряашанай бүлэһөө ургажа гараад, Москвада хүдэлдэг байһан уран зурааша В. Тропинин портрет зурахадаа, хүниие тон үнэн зүбөөр харуулхые оролдодог һэн ааб даа. 1834 ондо тэрэнэй зураһан «Эрэ хүнэй портрет» гэжэ зураг музейдэ бии. Тэрэ портрет уран зураашын эрхим хүдэлмэринүүдэй нэгэн.

«Далайн дуушан» гэгдэһэн (маринист), ородой бэлигтэ уран зурааша К. Айвазовскиин «Далай», «Шуургата далай» гэһэн зурагууд һонирхолтой.

Арбан юһэдэхи зуун жэлэй хоёрдохи хахадтань бодото байдал зураглаһан искусство идейнэ талаараа хүгжэн һалбараа юм. «Гоё һайхан юумэн гээшэ ажабайдал», «Искусство хадаа ажабайдалай судар болохо заяатай» гэжэ Н. Г. Чернышевскиин хэлэһэн үгэнүүд «Нүүдэл выставкын нэгэдэлдэ» хабаададаг уран зураашадай хүтэлбэрилхы дүримынь болоожо үгэһэн байна.

Байра байдал харуулһан жанрай зурагууд манай музейдэ бии. Жэшээнь, В. Перовой «Хүдөө һууриндахи номнол», В. Маковскиин «Амаршалга», Н. Загорскиин «Сайлалга» гэхэ мэтэ. В. Маковскиин «Хара хубсаһатай эхэнэрэй портрет» гэһэн зураг хүнэй сэдьхэлэй байдалые гүнзэгыгөөр харуулна.

Нүүдэл выставкын уран зураашад пейзажна (байгаали зураглаһан) зурагууд соогоошье үнэн бодото байдал харуулхын түлөө тэмсэдэг байгаа. И. Шишкинэй пейзажуудые абажа харая. Тэрэнэй «Ой», «Хүүргэтэйгөөр зураһан пейзаж» гэһэн зурагуудые харахадаа, модоной шууяха абяан шэхэндэтнай соностоходол гэхэ. Үгышье һаа, В. Казанцевай «Ой соохи үмхи хасуури», Н. Дубовскиин «Үбэл», «Волго дээрэ» гэһэн зурагууд уран зураашадай Эхэ орондоо халуунаар дурлажа, бүхы бэлиг шадабаряа гарган, түрэл байгаалияа зурадаг байгаа гэжэ гэршэлнэ.

А. Куинджиин творчество тон өөрын онсо маягтай. Энэ уран зурааша 19-дэхи зуун жэлэй һүүлдэ ба хоридохи зуун жэлэй эхиндэ пейзажна зуралгада тусхай шэглэл бии болгоһон намтартай. Тэрэнэй зурагууд болон олон тоото этюдүүд байгаалиин барагдашагүй баян үнгые, гэрэл, һүүдэрые тон наринаар харуулдагаараа илгаржа, харагшадай дура сэдьхэл буляадаг.

Үнгэрһэн болон хоридохи зуун жэлнүүдэй үнсэг дээрэ творчествоёо эхилһэн уран зураашад А. Архипов, В. Бялыницкий-Бируля, А. Рылов гэгшэд нүүдэл уран зураашадай баталһан реалис искусствын эрхим ёһо заншалнуудые саашань үргэлжэлүүлээ. Жэшээнь, А. Архиповай зураһан үбгэжөөлэй портрет психологическа зурагуудай нэгэн. Үбгэн наһан боложо, бэгзынгишье һаа, дуб модон мэтэ бүхэриг үбгэжөөлэй образ харуулһан энэ зураг манай музейн суглуулбариин эрхимүүдэй нэгэн гэжэ тэмдэглээ.

Суута скульптор В. Мухина 1934 ондо бүтээһэн «Хүбүүнэйми тархи» гэһэн хүдэлмэреэрээ шэнэ совет хүнэй шэнжэ түхэл зураглажа шадаа юм.

Ахамад үеын уран зураашадай бүтээлнүүдһээ гадна, залуу үеын түлөөлэгшэдэй хүдэлмэринүүд бии. Жэшээнь, уран зураашад Н. Пластовой, С. Юнтуненай жараад онуудта зураһан зурагуудтай харагшад танилсаха. Н. Пластов «Хүдөө һуури» гэжэ зурагаараа мүнөөнэй колхозой түбые магтан дуулана. Петрозаводскиин уран зурааша С. Юнтунен хойто зүгэй шэрүүншье һаа, гоё һайхан уларилые һайшаана. Тэрэнэй «Шэнэ һургуули», «Лесопункт дээрэ» гэһэн зурагууд соо үсөөхэн үнгөөр ехэ тобшолол хэмээр байдал харуулагдаа.

Буряадай уран зураашадай бүтээлнүүд выставкэдэ табигдаа юм ааб даа. БурАССР-эй Арадай уран зурааша А. Окладников 1953 ондо «Россиһаа ерэһэн һонин» гэһэн зураг зураа юм. Тэрээн соогоо И. В. Бабушкинай В. И. Лениндэ зорижо, Лондон ерэһэн тухай уран зурааша домоглоо. Г. Павловай «Шэнэ ажабайдал тухай хөөрэлдөөн» гэһэн зураг соо В. И. Ленин таряашадтай зугаалжа байһаар харуулаатай.

Арадай уран зурааша Ц. С. Сампиловай «Ургашан» гэжэ зохёолые харагшад заатагүй һонирхохо. Тус зураг 1935 ондо бүтээһэн, оюун бэлигтэ уран зураашын эрхим зохёолнуудай нэгэн гээшэ. «Ургашан» гэжэ зурагаараа уран зурааша түрэл арадайнгаа ажабайдалые арбан хургандаал адляар мэдэхэ байһанаа гэршэлээ.

Харагшад бусадшье һонирхолтой юумэ эндэ хараха, үзэхэ байха. Выставкэ һарын турша соо хүдэлхэ юм. Тиимэһээ зуралгын искусстваар һонирхолоо хангажа, эрдэм мэдэрэлээ баяжуулхаяа, шэрэ, будагай шэдитэ хүгжэм шагнахаяа уран һайханай музейдэ айлшалыт гэжэ «Буряад үнэнэй» уншагшадые уринабди.

Р. ЦЫДЕНОВА,
уран һайханай музейн научна хүдэлмэрилэгшэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Улаан-Үдын стоматологическа поликлиникын шүдэнэй врачнууд городой [...]линнуудаар ябадаг заншалтай болонхой. Эдэнэр жэлдээ хоёр, гурба дахин һургуулинуудаар ябажа [...]бүүдэй шүдэ үзэдэг, эмшэлдэг, мүн туһатай зүбшэл заабари үгэдэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шүдэнэй врач В. А. Терентьева медицинын сестра А. Т. Наумова гэгшэд [...] һургуулиин һурагшадые үзэжэ байна.

Э. ЛАПИНАЙ [...]

ХОККЕЙ

ТҮМЭР ЗАМАЙХИД—РЕСПУБЛИКЫН ЧЕМПИОН

Хоккейгээр 1969 ондо республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэжэ байгаа мүрысөөнэй хахад финальна уулзалгада түмэр замшадай, мүн ЛВРЗ-гэй «Локомотив» команданууд мүрысэбэ.

Энэ уулзалга тон шанга тэмсэлээр үнгэрөө. Жэшээлхэдэ, мүрысөөнэй гурбадахи хахадай удаа хоёр талынхид 4:4 тоотойгоор тэнсээд байгаа. Тэрэнэй удаа үгэһэн нэмэлтэ саг соо мүрысөөн үргэлжэлүүлэгдэбэшье, нааданай тоо хубилаагүй. Удаань судьянар хоёр командын спортсменүүдтэ тус тустань 11 ялын доботолго зүбшөөһэн байгаа. Тэрэнэй ашаар түмэр замайхид дүрбэн доботолгые, харин ЛВРЗ-гэйхид гурбые өөһэдынгөө аша туһада хэрэглэжэ шадаа һэн. Тиимэһээ түмэр замай хоккейстнүүд илаһанда тоологдожо, түгэсхэлэй уулзалгада Закаменск хотын «Металлург» командатай мүрысэжэ, мүн лэ илалта туйлаад, байгша оной республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Л. БОБЫКИН.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

Социализмын оронууд түрүүлнэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Советскэ Союз, Зүүн Европын социалис оронууд промышленна продукци гаргалгые түргэдхэлгөөр дэлхэйн бусад оронуудые түрүүлнэ гэжэ ООН-ой секретариадай статистическэ таһагай гаргадаг бюллетениин февралиин номер соо заагдана.

СССР-тэ, Зүүн Европын социалис оронуудта промышленна продукци гаргалга 1963 онойхитой сасуулбал нёдондо жэлэй тэн багаар 51 процентээр нэмэһэн байна. Мүн энэ үе соо хүгжэжэ эхилһэн һаяын гүрэнүүд өөрынгөө промышленна үйлэдбэриие 10 процентээр нэмээгээ, тиихэдэ капиталис баруун гүрэнүүдэй хүгжэлтэ ойролоол 31 процент болоһон байха юм. Бюллетениин мэдээнэй ёһоор дэлхэйн промышленна үйлэдбэри бүхы дээрээ һүүлшын 10 жэлэй турша соо хоёр дахин нэмээ, тиихэдэ промышленностиин химическэ ба нефть шанаржуулдаг һалбаринууд илангаяа түргэнөөр хүгжэһэн байна.

Вьетнамда буудуулан унагаагдаба

ХАНОЙ. (ТАСС). Ханой дээгүүр ниидэһэн американ пилоттүй тагнуулай самолёдые Вьетнамай армиин зенитчигууд мартын 4-дэ буудажа унагаагаа.

Вьетнамай информационно агентствын мэдээсэлэнэй ёһоор, хамта [illegible] ДРВ-дэ 3.267 самолёт [illegible]

НИКСОНЭЙ ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). США-гай президент Никсон Сагаан байшан соо мартын 4-дэ пресс-конференци үнгэргэжэ, Баруун Европодо аяншалгынгаа дүнгүүдые гаргаа, тэрэшэлэн уласхоорондын бусад асуудалнуудта тогтожо хэлээ.

Никсонэй хэлэһэнэй ёһоор, США-гай ба тэрэнэй гол союзнигуудай хоорондо «этигэлсэлгын шэнэ харилсаа» тогтоолго тэрэнэй аяншалгын зорилгонуудай нэгэн болоно. Ехэ алгасалдаа арсалдаае зайсуулгада, ниитын ехэ бэрхэшээлнүүдые усадхалгада нюур нюураараа уулзажа, хөөрэлдэлгын тиимэ ехэ арга боломжотой бэшэ байһыень энэ таһаг соо суглараад байһан бидэнэр бултадаа ойлгоно ёһотойбди гэжэ би этигэнэб. Энеэбхилэлдэлгэ, гараа барилсалга, духария үргэлгэ гү, али бэлэгүүдые андалдан абалсалга, айлшалалсалгашье шухалын шухала асуудалнуудай шиидхэгдэхэ болоод байхада, мүн ехэ арсалдаануудай гарахада ямаршье үрэ дүн үгэжэ шадахагүй» гээд тэрэ хэлээ.

Минии аяншалгын үедэ Холбоото Штадууд Хойто атлантическа союзые саашадаа дэмжэхэ хүсэлэнтэй байһанаа харуулаагүй».

Баруун Берлинэй бэеэ даанхай политическэ единицэ болодог, ФРГ-гэй составта хэзээдэшье ороогүй газар байгаашье һаань, энэ городто Баруун Германиин президентын һунгалта үнгэргэхэ гэжэ Боннско правительствын шиидхэһые американ президент дэмжээ.

Баруун Берлинэй ёһо туримые тодорхойлһон дүрбэн талын хэлсээнэй бии байгаашье һаань, Баруун Германиин правительство, «хүсөөд байгаа һаа тэндэ һунгалта үнгэргэхэ эрхэтэй» гээд США-гай президент хэлэһэн байна.

Американ-совет харилсаан тухай тогтоходоо Никсон иигэжэ мэдүүлээ. Стратегическэ ракетно-ядерна зэбсэг хизаарлаха тухай, тэрэшэлэн бусад хэдэ хэдэн асуудалнуудаар США-гай ба Советскэ Союзай хоорондо хэлсээн болохоор багсаагдана.

Никсонэй хэлэһэнэй ёһоор, Баруун Европодо тэрэнэй аяншалга «зүүн ба баруун оронуудай дээдэ тушаалтадай уулзалгада» бэлэдхэл болоно.

СПЯ-гай Центральна гүйсэдхэхэ комитедэй шиидхэбэри

ТОКИО. (ТАСС-ай корреспондент В. Дроздов иигэжэ дамжуулна).

Японтой Окинавые дары түргэнөөр, үгэ дуугүйгөөр нэгэдүүлхэ, япон-американ сэрэгэй холбооє болюулха ябадал туйлаха, Японие американ атомно-ракетнэ баазэ болгохо талаар США-гай ба Японой зонхилхы этэгээдүүдэй түсэбүүдые таһалдуулха, арадай шухала ашаа туһые хамгаалхын түлөө тэмсэхэ гэһэн зорилгонуудые социалис партиин үмэнэ тэрэнэй Центральна гүйсэдхэхэ комитедэй мартын 5-да болоһон заседани табиһан байна. Японтой Окинавые дары түргэнөөр нэгэдүүлхын түлөө американ эзэмдэлгэ доро байһан тус аралай хүн зонтой Японой хүн зоной хамтын ябуулгануудые эмхидхэхэ гэжэ Японой социалистнууд шиидхэбэ.

«Окинавын үдэрые» апрелиин 28-да үнгэргэхэ тодорхой түсэбые ЦИК хараалаа. Японой 50 мянган ажалшадай, наука, культурын хүдэлмэрилэгшэдэй, Окинавын хүн зоной түлөөлэгшэдэй, хабаадалгатай ябуулга хэгдэхэ юм. Эб найрамдалай түлөө, япон-американ сэрэгэй договор болюулхын түлөө тэмсэлшэдэй ябуулга июниин 23-да үнгэргэхөөр түсэблэгдэнхэй.

Вьетнам арадтай һанал нэгэдэлгэ

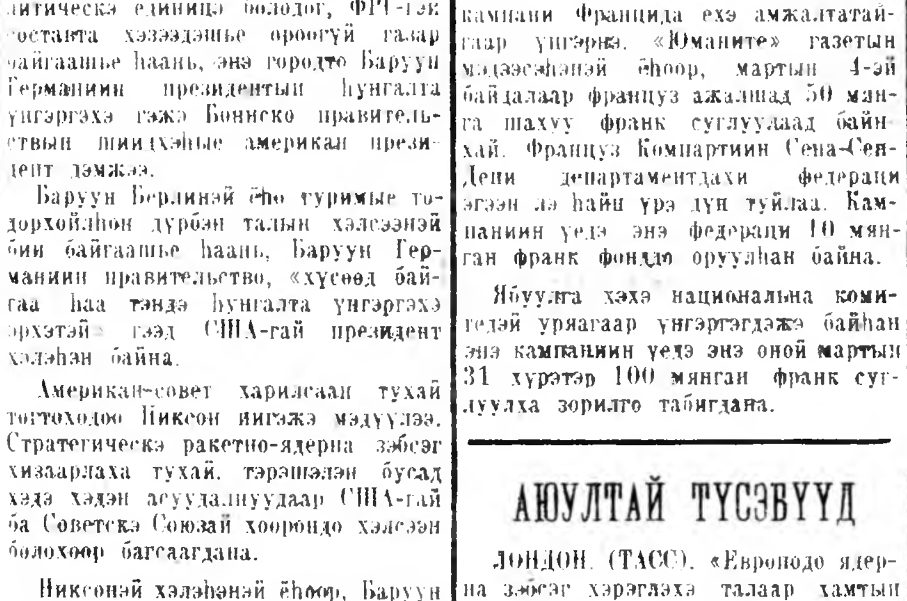
ПАРИЖ. (ТАСС). Баатарлиг вьетнам арадта талархалгын фондодо мүнгэ зөөри суглуулха национальна кампани Францида ехэ амжалтатайгаар үнгэрнэ. «Юманите» газетын мэдээсэлэнэй ёһоор, мартын 4-эй байдалаар француз ажалшад 50 мянга шахуу франк суглуулаад байнхай. Француз Компартиин Сена-Сен-Дени департаментдахи федераци эгээн лэ һайн үрэ дүн туйлаа. Кампаниин үедэ энэ федераци 10 мянган франк фондодо оруулһан байна.

Ябуулга хэхэ национальна комитедэй уряагаар үнгэргэгдэжэ байһан энэ кампаниин үедэ энэ оной мартын 31 хүрэтэр 100 мянган франк суглуулха зорилго табигдана.

АЮУЛТАЙ ТҮСЭБҮҮД

ЛОНДОН. (ТАСС). «Европодо ядерна зэбсэг хэрэглэхэ талаар хамтын дурадхалые Англи Баруун Германи хоёр хараалаа, энэ түсэб НАТО-гой ядерна түсэблэлгын бүлэгэй зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаха» гээд «Таймс» газетэ мартын 5-да бэшэһэн байна. Газетын гэршэлһэнэй ёһоор, сэрэгэй ябуулгануудай эхилээд байгаа һаань, ядерна зэбсэг хэрэглэхэ түсэбүүдые хоёр оронуудай обороны министерствын хүдэлмэрилэгшэд удаан саг соо зохёоһон байна.

Эдэ проектнүүдэй бии байһан бэримтые парламентда үгэ хэлэлгын болоходо, Англиин обороны министр Денис Хили мэдэрһэн байна. Англо-баруун германиин дурадхалнууд «Европодохи аюулгүй байдалай асуудал шиидхэлгые» хангаха гээд тэрэ мэдүүлээ.

ПАРИЖ. Гар Монпарнас гэжэ метрогой станцида өөрөө ябадаг тротуар ашаглалгада үгтөө. Энээнэй утань 183 метр. Энэ тротуарай скоростинь минута соо 50 метр. 1 час соо 11 мянган хүниие гаргажа шадаха байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: өөрөө ябадаг тротуар дээрэ.

ТАСС-ай фото.

Бэшүүрэй совхозой партийна комитет коммунистнууд болон партийнабэшэ эдэбхитэдэй политическэ һуралсал эмхидхэлгэдэ ехэ анхарал хандуулна. Тэндэхи коммунистнууд бултадаа КПСС-эй түүхэ шудалха дүрбэн жэлэй политһургуулида һуралсана. Тэндэ хэшээлнүүдынь хододоо саг болзортоо, һайн бэлэдхэлтэйгээр үнгэргэгдэдэг байна. Зураг дээрэ: совхозой тракторна бригадын бригадир С. Содбоев, түмэршэ дархан Н. Дамбаев, складые даагша Ц. Дамдинов гэгшэд ээлжээтэ хэшээлэйн урда тээ.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Урда Вьетнамай НФО-гой түлөөлэгшэ Англи ерэбэ

ЛОНДОН. (ТАСС). Вьетнам тушаа Парижда болоожо байһан дүрбэн талын зүблөөндэ хабаададаг Урда Вьетнамай Национальна сүлөөрэлгын фронтын делегациие толгойлогшын орлогшо Нгуен Тхи Бинь парламентын бүлэг гэшүүдэй — зүүнэй үзэл баримталдаг лейбористнуудай уряагаар мартын 5-да Лондон ерээ. Энэ эхэнэр лейборис партиһаа парламентын гэшүүдэй үмэнэ үгэ хэлэхэ юм.

Урда Вьетнамай патриотическа хүсэнүүдэй түлөөлэгшын Лондон ерэһэн ушар түрүү үзэл бодолто олониитын ехэ илалта болоно. Юуб гэхэдэ Париждахи зүблөөндэ хабаадаһа байһан Урда Вьетнамай НФО-гой делегадуудай Англи орохо зүбшөөл үгэхэһөө Англиин правительство удаан саг соо арсадаг байгаа бшуу.

СЕКУНДА СОО ХУБИ ЗАЯАНАЙНЬ ШИИДХЭГДЭХЭ БОЛООД БАЙХАДА...

ХҮҮГЭДЭЙ РЕАНИМАТОЛОГИИН ТҮРҮҮШЫН АЛХАМУУД

Реаниматологи гэхэ гү, али амь бэе абарха һүүлшын арга хэмжээ гэдэг медицинын шэнэ эрдэм наукын бии болоһоор хориншье жэл үнгэрөөдүй. Мүнөө сагай техникын хүгжэлтэ, ами табихын урдахи биологическа ба химическэ элдэб орёо ушаралнуудые тайлбарилан мэдэдэг болоһон ушар хадаа үхэжэ байһан хүнэй ами абарха туршалгануудые гансашье лабораторидо бэшэ, мүн хаа хаанагүй хэдэг болохо арга олгоо.

Мүнөө СССР-эй областной больница бүхэн шахуу реаниматологиин таһагтай болонхой. Врачнар-реаниматологууд хэдэ мянган үбшэнтэнэй ами наһа абараа.

Үхибүүдые эмшэлдэг Филатовай нэрэмжэтэ больницын байшан Москвагай гол газарта, Садово-Кудринска үйлсэдэ оршодог. Эндэ дүрбэн жэлэй үеэр хүүгэдэй реанимационно центр түрүүшынхеэ нээгдэһэн юм. Хоротой юумэ эдиһэнэй һүүлээр үхэхын туйлда хүрэһэн 400 шахуу, амяа сагладаг болоһон. Үе мүсөөэ эбэрэн гэмэлтэһэн гэхэ мэтэ 200 гаран үхибүүд энэ хугасаа соо түргэн, мэргэн туһаламжа абаһан байна. Һүүлэй хоёр жэл соо хоротой юумэ эдиһэн нэгэшье үхибүүн наһа бараагүй.

Дүрбэ дахин ами табиһан, найма наһатай Машые врачнууд үхэлһөө абараа юм. Энэ басаган хэдэн сүүдхын туршада хүнэй туһаламжаар амисхаалһан, олон удаа зүрхэндэнь массаж хэгдэһэн, һудал һудаһан хударнь ехэ шуһан, шуһанай оронда хэрэглэгдэдэг шэнгэн бодосууд оруулагдаһан байха. Эдэ бүгэдын ашаар Маша эдэгээ. Энэ басаганай эдэгэлгэнь хэдэхэн жэлэй урда тээ юрэ бусын ушар гэжэ тоологдодог байһан.

Москвагай һургуулинуудай нэгэндэ һурадаг, зургаадахи класай һурагша Коля жэл хахадай урда 4 минутын туршада ами табинхай байһан юм. Врачнуудай, фельдшернүүдэй ашаар лэ мүнөө Коля һайнаар һураха, нүхэдтэеэ хүхихэ, тоомоошье таһарха аргатай болоо.

Сэгээбтэр кафель хушалтатай, тусхай терапиин уужам, һаруул таһалга операционнын түхэлтэй юм. Реаниматологическа таһагай бии болоһонһоо хойшо врач Свет Орловский эндэ хүдэлнэ. Дүршэлтэй хирург орёо электронно аппаратурануудые һайн мэдэдэг, үбшэн тодорхойлхо туршалгануудай дүн зүбөөр сэгнэдэг.

Хажуудахи таһалга сооонь — биохимическэ лаборатори байдаг юм. Эндэ хэдэхэн минутын туршада шуһанай кислотно-щелочно, электролитнэ бүридэл, мүн реаниматологуудта шухала бусад баримтануудые элирүүлдэг.

Хүүгэдэй реаниматологууд үшөөл олон бэрхэшээлнүүдтэй ушарна.

— Хүүгэдэй реаниматологи гээшэ медицинын эрдэм наукын шэнэ һалбари болоно,— гээд залуу врач, таһагые даагша Юрий Радилов тэмдэглэбэ. — Бидэнэр һаял түрүүшынгээ алхамуудые хэжэ байнабди. Реаниматолог-педиатр гэһэн шэнэ мэргэжэл бии болобо. Манай бодомжоор, энэмнай тон һайн техникэтэй хирург, имэ үбшэнүүдэй гол шалтагаануудые түргөөр ойлгожо шадахэ бэрхэ педиатр байха ёһотой. Мүн тэрэшэлэн патологическа физиологи гэдэгые һайн мэдэхэ болоһон врач байханиь лаблтай.

Врач реаниматологой мэргэжэл хадаа медицинын мэдээжэ хэдэн мэргэжэлнүүдые хамта[...]шэн болоно.

«Хуби заяанайнь се[...] шиидхэгдэхэ болоод [...] гэхэдээ, зарим ушарта [...] хөөрэдэгбди. Теэд реа[...]до үбшэнтэнэй хуби за[...]дал шиидхэдэг ааб даа[...] сохисо зогсоод, ушхан[...] замхаба. Реаниматологи[...] ехэдээл һаа 5—6 мину[...] Энэ үе соо хүнэй амис[...]хэнэй сохисо һэргээха[...] — ойро зуура тэдэнии[...] шадаагүй һаа, ухэл хү[...] ородой дуталдаһан[...] тархиин бүхы һудаһа [...] хосорхо болоно бшуу.

Тиимэһээ реаниматци[...]гадын дежурна врачна[...] бэлэн зэһэнхэй байдаг [...] бригада хүнэй аминай [...] сагые хүсэд мэдээнэ[...]ралтай шухала хэм[...] ганцата абадаг: зүрхэн[...]хэдэг, оньһон аргаар [...] һэргээдэг, зүрхэ руу [...] орондонь хэрэглэгдэдэг бодос оруулдаг байна.

...6 часай турша со[...]ловский, Наталья Багр[...]шэд . үбшэн үхибүүды[...] бэеынь таталдаһан [...] тэмсөө. Амисхаалынь һ[...]һээр, үшөө хэдэн часай [...]дэ, тэрэ үхибүүн мэдэ[...]

Мүнөөдэр дежурна ре[...]гүүдай амархашье зао[...]гүй — хоротой юумэ [...] үшөө хоёр үхибүүн энд[...] Хажуу тээһээнь адагла[...]ла, врач фельдшер [...] удаан хүдэлнэ гэжэ [...] Теэд хүдэлсэ бүхэни[...] мэргэн байна бшуу.

Леонид СТАРОСЕ[...]
медицинын эрдэмэй [...]

„ПРАВДА БУРЯТИИ" МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Тон харюусалгатай хүдэлмэриин урда тээ» гэһэн КПСС-эй обкомой секретарь Н. Е. Медведевэй статья. Һунгалтада зорюулагдаһан материалнууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Барилгын шанар һайжаруулха» гэһэн М. Алексеевэй статья. Малшадай һуралсал тухай Б. Цыбиковэй корреспонденци. «Һайн жэшээ дээрэ һургаха» гэһэн М. Семенниковагай статья.

Гурбадахи хуудаһанда: «Республикын уран зохёолшодой VI съездые угтуулан» гэһэн гаршаг доро Н. Дамдиновай статья. Хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Медигүүдэй тоо олошорбо» гэһэн репортаж. Спорт.

СЭНХИ[...] ЭКРАНУУД[...]

18 часаа октябрят[...]лагдаһан «Звёздочка» [...]визионно журнал. 18.45 [...] Нагибинай рассказаар [...] гэһэн литературна у[...] часаа «Холо, ойрын [...] дамжуулга. 19.25 [...] «Эхын паспорт» гэһэн [...]но фильм. 20.05 мину[...] хоорондын эхэнэрнүүд[...] Мартын найманда зо[...] дамжуулга. 21 часаа [...]лентээр абтаһан мэдэ[...] минутаһаа «Татьянин [...] уран һайханай филь[...]нутаһаа «Таанад, эж[...]нэр болон ханинарта[...]церт.

Редактор
Ц. Ц. ЦИ[...]

Манай адрес, телефон[...]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактор[...] приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. ре[...] 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря[...] отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйст[...] 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышле[...] строительства—61-35, советского строительства и быт[...] культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—6[...] формации—34-05, общественная приёмная—56-62, [...] бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати [...]те Министров БурАССР.

Н-0040611. Зак. [...]